

สภาพทั่วไปและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองปากช่อง

การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาซึ่งได้แก่เทศบาลตำบลปากช่อง ทั้งลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางสังคม ลักษณะทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทำให้เข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดในด้านต่างๆของพื้นที่ก่อนที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปทำการวางแผนพัฒนา นอกจากนี้การศึกษาสภาพการพัฒนาและแนวโน้มการพัฒนาของพื้นที่ที่มีอิทธิพลครอบคลุมพื้นที่เมือง จะทำให้สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่เมืองที่ศึกษากับพื้นที่รอบนอกได้ดียิ่งขึ้น

3.1 สภาพทั่วไปของชุมชนเมืองปากช่อง

3.1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนเมืองปากช่อง

เมื่อประมาณ 100 ปีที่ผ่านมา ในบริเวณเขาดงพญาเย็นมีหมู่บ้านเล็กตั้งอยู่ ซึ่งมีเพียงไม่กี่หลังเรือน ขึ้นต่อบ้านชนงพระ ตำบลชนงพระ อำเภอจันทิก (อำเภอสีคิ้วปัจจุบัน) จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2534 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯให้สร้างทางรถไฟจากกรุงเทพฯ ถึงจังหวัดนครราชสีมา การก่อสร้างดำเนินมาเรื่อยๆจนถึงปี พ.ศ. 2440 ก็ถึงหมู่บ้านเล็กดังกล่าว ซึ่งต้องมีการระเบิดภูเขาเพื่อทำเป็นทางรถไฟจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านปากช่อง” ซึ่งหมายถึง ปากช่องเขานั่นเอง

ต่อมาใน พ.ศ.2483 ทางราชการได้ย้ายที่ว่าการอำเภอจากบ้านจันทิก ไปอยู่ที่บ้านสีคิ้ว (สถานีรถไฟสีคิ้วในปัจจุบัน) ทั้งนี้เพราะบ้านจันทิกมีไข้มาลาเรียชุกชุม บ้านปากช่องจึงได้มาขึ้นกับตำบลจันทิก จนกระทั่งปี พ.ศ.2492 หมู่บ้านปากช่องจึงได้ยกฐานะเป็นตำบลปากช่อง

หลังจากนั้น ตำบลปากช่องได้รับให้ยกฐานะขึ้นเป็นสุขาภิบาล เรียกว่า สุขาภิบาลปากช่อง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2499 เนื่องจากสุขาภิบาลปากช่องมีความเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว และเพื่อความเหมาะสมแก่การบริหารกิจการและทำนุบำรุงท้องถิ่น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงสุขาภิบาลปากช่องเสียใหม่ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2504

นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ตำบลปากช่องได้เจริญขึ้นเป็นลำดับ ประกอบทั้งมีพลเมืองอยู่หนาแน่น โดยราษฎรไปมาติดต่อกับ อำเภอสีคิ้วไม่สะดวกเพราะระยะทางไกล การคมนาคมไม่ดีเจ้าหน้าที่ออกตรวจตราดูแลทุกข์สุขของประชาชนไม่ทั่วถึง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ยกฐานะ ตำบลปากช่อง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ เรียกว่า “กิ่งอำเภอปากช่อง” โดยให้ขึ้นอยู่กับความปกครองของ อำเภอสีคิ้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2499

นับแต่ได้ยกขึ้นเป็นกิ่งอำเภอแล้ว ทางราชการเห็นว่ากิ่งอำเภอปากช่องมีท้องที่กว้างขวาง มีชุมชนและชุมชนการค้าหนาแน่น มีสภาพเจริญขึ้นกว่าเดิมมาก เพื่อประโยชน์ในการปกครองและอำนวยความสะดวกให้แก่ราษฎรและส่งเสริมท้องถิ่นให้เจริญยิ่งขึ้น จึงให้ยกฐานะกิ่งอำเภอปากช่องขึ้นเป็นอำเภอปากช่อง ตามพระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอปากช่อง พ.ศ. 2501

การจัดตั้งเทศบาลตำบลปากช่อง เนื่องจากสุขาภิบาลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีสภาพเหมาะสมที่จะยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลปากช่อง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองดูแลและทำนุบำรุงท้องถิ่นของตนตามระบบเทศบาล ทางราชการจึงได้ยกฐานะสุขาภิบาลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ขึ้นเป็นเทศบาลตำบลมีชื่อว่า “เทศบาลตำบลปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเทศบาลตำบลปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ.2524

3.1.2 ลักษณะทางกายภาพ

ที่ตั้งและอาณาเขต

เทศบาลตำบลปากช่องเริ่มมีการประกาศเขตเทศบาลเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2525 ซึ่งเดิมคือ สุขาภิบาลปากช่อง มีพื้นที่ 15.25 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 9,500 ไร่ ตั้งอยู่ในพื้นที่ของ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยตำบลปากช่อง และตำบลหนองสาหร่าย โดยรับผิดชอบพื้นที่บางส่วนของตำบลปากช่อง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 3 บ้านโป่งประทุม หมู่ที่ 10 บ้านหนองกระจะหมู่ที่ 11 บ้านปากช่อง และหมู่ที่ 17 บ้านสะพานดำ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่บางส่วนของ ตำบลหนองสาหร่ายอีกด้วย ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 1 บ้านหนองสาหร่าย หมู่ที่ 2 บ้านท่าเลื้อนและหมู่ที่ 10 บ้านท่ามะนาว

อาณาเขตของเทศบาลมีดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลจันทึก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลชนงพระ
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลหนองน้ำแดง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลปากช่อง

(ดูแผนที่ 3.1 ประกอบ)

สภาพแวดล้อมเมือง

-ทิศเหนือ จากจุดเริ่มต้นที่หลักเขตเทศบาลที่ 2 เป็นแนวเลียบไปทางทิศตะวันออกตามแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติเขาไทรสาย์ณ์และแนวเขตเทศบาลวกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแนวเส้นขนานระยะ 1,400 เมตร กับกึ่งกลางทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือจนจดเขตทหารและเลียบไปทางทิศตะวันออกตามแนวเขตทหาร (กองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ 2 และกองคลังแสงที่ 5 กรมสรรพาวุธทหาร) จนจดแนวเขตเทศบาลด้านตะวันออกระหว่างหลักเขตเทศบาลที่ 6 และ 7

-ทิศตะวันออก ตามแนวเขตเทศบาล ระหว่างหลักเขตเทศบาลที่ 6 และ 7 ไปตามแนวเขตทหารไปทางทิศตะวันออกเลียบแนวเขตทหารลงมาทางทิศใต้ ซึ่งเป็นแนวเส้นตรงแบ่งเขตระหว่างเขตทหารกับเขตที่ดินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเลียบตามเขตที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปทางทิศตะวันตกและเลาะตามแม่น้ำลำตะคอง ผ่านภูเขาวัดชัยนวัตน์เรื่อยไปจนถึงหลักเขตเทศบาลที่ 10

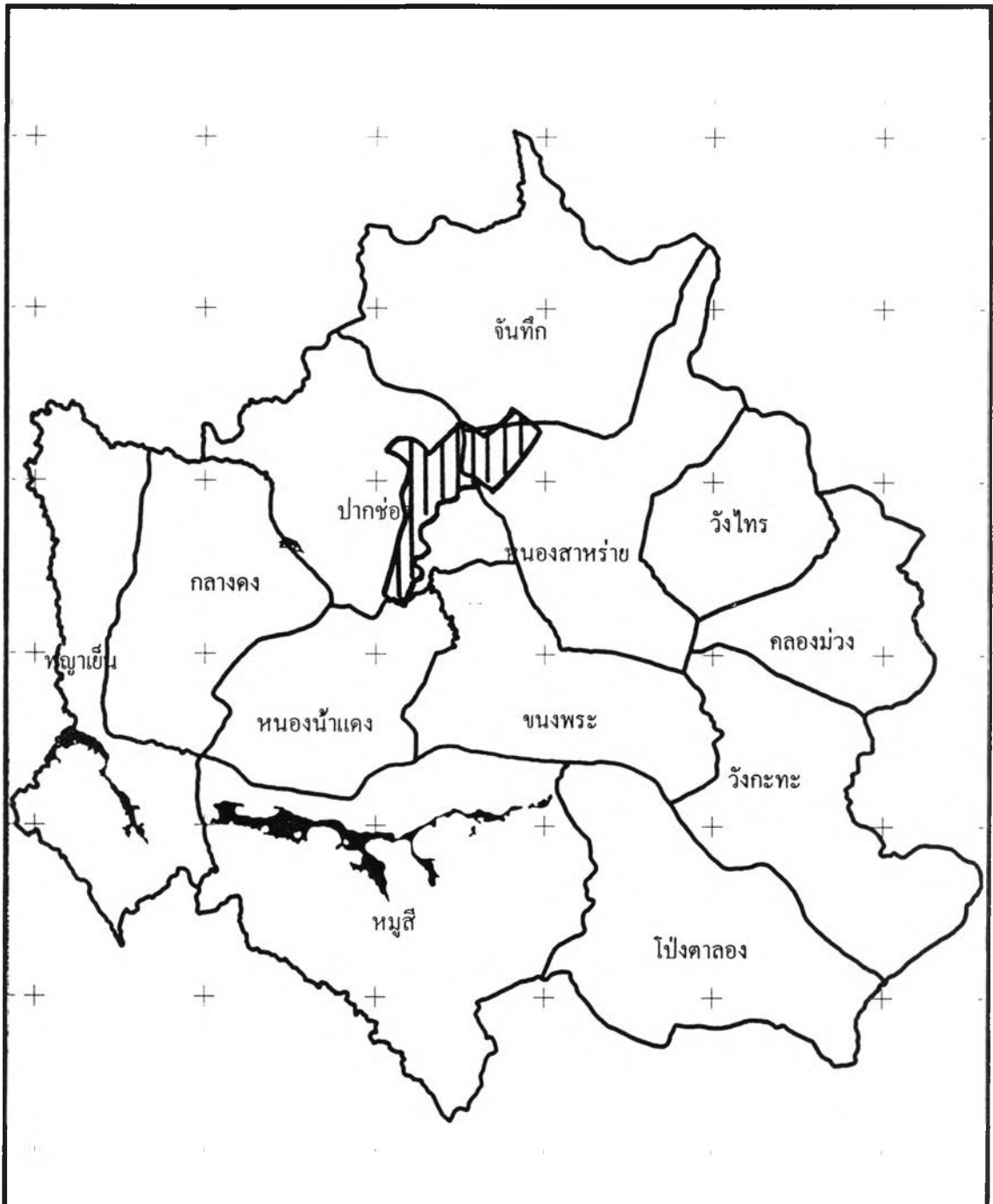
-ทิศใต้ จากหลักเขตเทศบาลที่ 10 จุดนี้เป็นเส้นตรงเชื่อมกับลำตะคองฝั่งตะวันออกที่จุดบรรจบระหว่างลำตะคอง และห้วยธรรมชาติ เป็นแนวเลียบตามแนวลำตะคองฝั่งตะวันออกลงมาทางทิศใต้วกเป็นเส้นตั้งฉากกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2090 ถึงหลักเขตเทศบาลที่ 11 วกไปทางทิศตะวันตกไปยังหลักเขตเทศบาลที่ 12 แล้วเลียบเป็นแนวเส้นขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตเทศบาลที่ 13 จดกับเขตป่าสงวนแห่งชาติเขาไทรสาย์ณ์ตามมติคณะรัฐมนตรี

-ทิศตะวันตก จากหลักเขตเทศบาลที่ 13 เลียบตามแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติเขาไทรสาย์ณ์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือและทิศเหนือจนจดแนวเขตเทศบาลระหว่างหลักเขตที่ 1 และหลักเขตที่ 2 เลียบตามแนวเขตเทศบาลจนบรรจบกับหลักเขตเทศบาลที่ 2 (ดูแผนที่ 3.2 ประกอบ)

ลักษณะเนื้อเมือง (Build up area) และ รูปร่างของเมือง (Urban Form)

เนื้อเมืองและพื้นที่ปลูกสร้างอาคารในชุมชนเมืองปากช่อง เพราะสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลปากช่อง ซึ่งสามารถระบุถึงเนื้อเมืองในปัจจุบันเมืองว่ามีขอบเขตอยู่ในเขตเทศบาลตำบลปากช่อง โดยกระจายตัวอยู่ตาม 2 ซ้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 เป็นส่วนใหญ่

รูปร่างของชุมชนเมืองปากช่อง เป็นแบบเส้นตรง (Linear Form) โดยที่เมืองพัฒนาไปตามความยาวของถนนสายหลัก กิจกรรมต่างๆและที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่กระจายอยู่ 2 หากถนนหลักคือ ถนนมิตรภาพ (ทาง

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สัญลักษณ์ :

ชุมชนเมืองปากช่อง

แสดง :

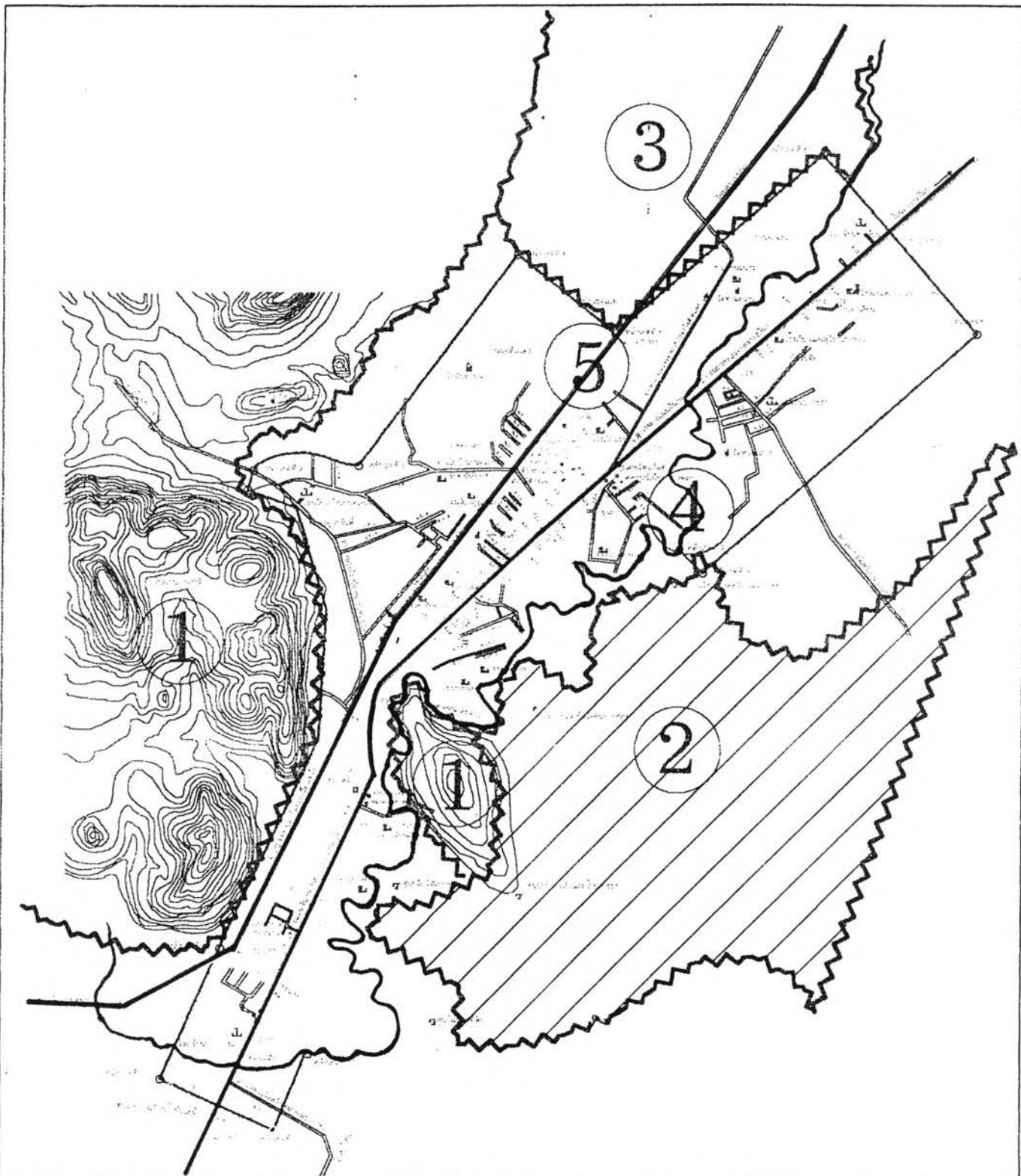
ที่ตั้งของชุมชนเมืองปากช่อง

แผนที่ : 3.1

มาตราส่วน :

ที่มา :

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จ.นครราชสีมา

สัญลักษณ์ :

- 1 ภูเขา
- 2 ที่ดินกระทรวงเกษตร
- 3 ที่ดินทหาร
- 4 ลำตะคอง
- 5 ทางรถไฟ

ที่มา :

แสดง :

สภาพแวดล้อมของชุมชนเมืองปากช่อง

แผนที่ : 3.2

มาตราส่วน :

0 0.3 0.75 1.5 Km

หลวงแผ่นดินหมายเลข 2) รูปร่างของชุมชนเมืองปากช่องจะยาวเป็นเส้นตรงจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปสู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ (ดูแผนที่ 3.3 ประกอบ)

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลูกฟูก สูงประมาณ 300 เมตร จากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยปานกลาง เอียงลาดไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีแม่น้ำลำตะคองไหลจากทางด้านทิศใต้ของอำเภอปากช่องไหลผ่านชุมชนเมืองปากช่องไปด้านทิศเหนือลงสู่เขื่อนลำตะคอง มีสภาพอากาศที่เย็นสบายเพราะมีที่ตั้งอยู่ระหว่างภูเขา ลักษณะดินบริเวณนี้เป็นดินร่วนปนทรายที่มีความสมบูรณ์ต่ำ เหมาะสำหรับปลูกพืชไร่

1. ลำตะคองไหลผ่านด้านตะวันออกของชุมชนเมือง
2. เนินเขาด้านตะวันตกระดับความสูง 320-360 เมตร เทนือระดับน้ำทะเลปานกลางและภูเขาวันชัยวรดิษฐ์ใกล้ชุมชนเมืองอยู่ทางลำตะคองฝั่งตะวันออก
3. เขตป่าสงวนแห่งชาติเขาไทรยั้ง ภูเขาและเนินทางด้านทิศตะวันตกรอบนอก โดยพื้นที่บริเวณนี้มีระดับความสูงระหว่าง 340-540 เมตร เทนือระดับน้ำทะเลปานกลาง

สภาพพื้นที่ของชุมชนเมืองปากช่องนั้นจะเป็นบริเวณที่มีระดับความสูงน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับบริเวณภูมิประเทศรอบข้างเคียง โดยบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองเป็นพื้นที่รวมระหว่างภูเขาและที่ดอนเนื่องจากอยู่ใกล้กับลำตะคอง ในฤดูน้ำจากภูเขาด้านทิศตะวันตกจะไหลลงสู่ลำตะคองซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออกของชุมชนเมืองรวมทั้งน้ำจากที่ดอนด้านตะวันออกจะไหลลงสู่ลำตะคองเช่นเดียวกัน

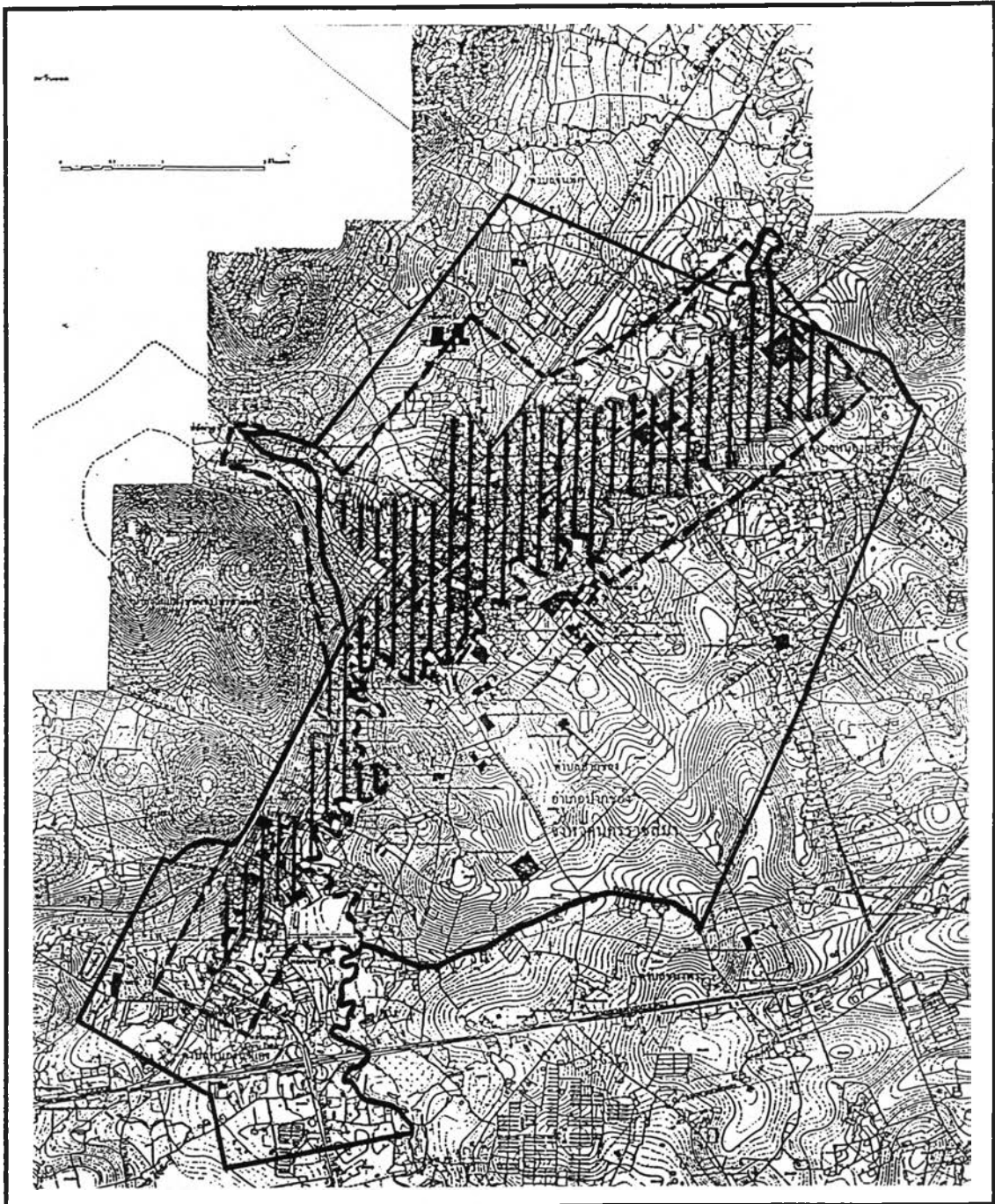
การใช้ที่ดินในปัจจุบัน (ปี 2542)

1. ประเภทพาณิชย์ยกรรม มีการใช้ที่ดินจำนวน 225.6211 ไร่หรือร้อยละ 0.93 จากการใช้ที่ดินทั้งหมด ย่านพาณิชย์ยกรรมหลักที่เป็นศูนย์กลางของเมืองคือ ตลาดสดเทศบาล สินค้าส่วนใหญ่จะเป็นการค้าปลีก รองลงมาคือ การบริการ ซึ่งจะเกาะกลุ่มหนาแน่นบริเวณสองข้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ระหว่างถนนเทศบาล 9 ถนนเทศบาล 23 และลึกเข้าไปจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 จนถึงสถานีรถไฟ รวมทั้งบริเวณทางแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2235 (ไปนิคมลำตะคอง) โดยมีสถาบันการเงินทั้งธนาคารของรัฐและเอกชนตั้งอยู่ในบริเวณย่านนี้ด้วย เพราะบริเวณนี้เป็นชุมทางและจุดแวะพักของผู้เดินทางสัญจรผ่านเข้า-ออกภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้เกิดการขยายตัวด้านการค้าและบริการขึ้น นอกจากนี้ยังมีย่านการค้าบริเวณตลาดหนองสาหร่ายด้วย

ย่านพาณิชย์กรรมของชุมชนเมืองปากช่องเกิดจากการขยายตัวเชื่อมต่อกันของย่านการค้าแต่เดิมในอดีต 3 บริเวณได้แก่ ย่านการค้าบริเวณสถานีรถไฟ ย่านการค้าบริเวณสถานีรถไฟโดยสาร และย่านการค้าบริเวณที่ว่าการอำเภอ ดังนั้นจึงมีการขยายตัวของพาณิชย์กรรมไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ตามแนวเหนือ-ใต้ของถนนสายนี้

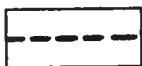
2. ประเภทที่พักอาศัย มีขนาดการใช้ที่ดินเป็นอันดับ 3 จำนวน 1,920.7030 ไร่หรือร้อยละ 7.95 ของการใช้ที่ดินทั้งหมด ส่วนใหญ่กระจายอยู่ทั่วไประหว่างทางรถไฟภาคตะวันออกและลำตะคองฝั่งตะวันตก โดยเฉพาะบริเวณที่ใกล้กับย่านพาณิชย์กรรมหรืออยู่รายล้อมย่านพาณิชย์กรรม รวมทั้งบริเวณใกล้ทางแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ถนนเทศบาล 38 บริเวณตลาดบ้านท่าเลื่อนและทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2235 จะมีที่พักอาศัยกระจายตัวอยู่

3. ประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า ขนาดการใช้ที่ดิน 610 ไร่ และ 377.80 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.52 และ 1.56 ของทั้งหมดตามลำดับ บริเวณอุตสาหกรรมที่สำคัญคืออุตสาหกรรมทอกระสอบปากช่องเป็นโรงงานขนาดใหญ่อยู่ทางด้านทิศเหนือติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 บริเวณใกล้เคียงกันมีโรงงานอุตสาหกรรมทำไม้กวาด ส่วนคลังสินค้าและอุตสาหกรรมบริการซ่อมเครื่องยนต์กระจายอยู่ทั่วไป ตามสองข้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 โดยปะปนกับอาคารบ้านเรือน อย่างไรก็ตามเป็นระเบียบ

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สัญลักษณ์ :

เขตเทศบาล

พื้นที่อาคาร (Build up area)

ที่มา :

แสดง :

พื้นที่เมือง

แผนที่ : 3.3

มาตราส่วน :

4. สถาบันการศึกษา มีพื้นที่ 309.44 ไร่หรือร้อยละ 1.28 ของทั้งหมด บริเวณสถาบันการศึกษา จะกระจายอยู่โดยทั่วไปในเขตเทศบาล โดยมีโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สำคัญคือ โรงเรียนปากช่อง ซึ่งอยู่บนทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2235 ใกล้กับทางแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 สำหรับจำนวนสถาบันการศึกษา ในเขตเทศบาลตำบลปากช่อง มีจำนวน 20 แห่ง เทศบาลตำบลปากช่องนับเป็นเมืองที่ตั้งของสถาบันการศึกษาในระดับจังหวัด เพราะบริเวณด้านทิศตะวันตกของเทศบาลตำบลปากช่องเป็นที่ตั้งของศูนย์ฝึกนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ด้วย

5. ศาสนสถาน มีพื้นที่ 227.52 ไร่หรือร้อยละ 0.94 ของทั้งหมด ในเขตเทศบาลตำบลปากช่องมีสถาบันทางพุทธศาสนา 10 แห่ง เช่น วัดเขาจันทร์วังษ์ วัดพิมพาราม วัดท่ามะนาว เป็นต้น และมี มัสยิด 1 แห่ง และโบสถ์ทางศาสนาคริสต์ 1 แห่ง ลักษณะของที่ตั้งกระจายอยู่ทั่วไปของพื้นที่เทศบาลทั้งบริเวณที่เป็นที่ราบและบนเนินเขา

6. สถานที่พักผ่อนและการกีฬา มีพื้นที่ 15.21 ไร่หรือร้อยละ 0.06 ของทั้งหมด ในเขตเทศบาลมีสวนสาธารณะ 9 แห่ง เช่น สวนหย่อมหน้าเทศบาล สวนวงเวียน สวนเขาน้อย เป็นต้น ส่วนใหญ่กระจายอยู่ทั่วไปของพื้นที่

7. สถาบันราชการ มีพื้นที่มาเป็นอันดับ 2 จำนวน 8,123.10 ไร่หรือร้อยละ 33.62 การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ กระจายตัวตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 บริเวณสถาบันราชการที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มบริเวณที่ว่าการอำเภอ อันมีหน่วยงานสำคัญตั้งอยู่ ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอปากช่อง สำนักงานเทศบาลตำบลปากช่อง สำนักงานศึกษาธิการอำเภอปากช่อง เป็นต้น และยังมีที่ดินขนาดใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พื้นที่ประมาณ 11.50 ตร.กม. อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของเมือง

8. บริเวณพื้นที่อื่นๆในเขตผังเมืองรวมมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร มีพื้นที่มากที่สุดจำนวน 11,824.2898 ไร่หรือร้อยละ 48.94 ซึ่งอยู่โดยรอบย่านการค้าและที่อยู่อาศัยในบริเวณที่ราบลุ่มซึ่งแม่น้ำลำตะคองไหลผ่าน และการทำไร่ในบริเวณเชิงเขา เช่น ข้าวโพด ฝ้าย มันสำปะหลัง ส่วนพื้นที่รอบๆชุมชนก็เป็นภูเขา เนิน และเขตทหาร

ตารางที่ 3.1 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตผังเมืองรวมเมืองปากช่อง พ.ศ.2542

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่(ไร่)	ร้อยละ
ที่ว่าง , เกษตรกรรม , เลี้ยงสัตว์	12,006.852	49.6921
สถานที่ราชการ	8,123.100	33.6186
ย่านพักอาศัย	1,920.703	7.9491
ย่านอุตสาหกรรม	216.016	0.8940
โกดังเก็บสินค้า	448.828	1.8575
โรงเรียน สถานศึกษา	309.440	1.2807
ถนนซอย	282.616	1.1696
แม่น้ำ,ลำคลอง	246.200	1.0189
ศาสนสถาน	227.520	0.9416
ย่านการค้า	366.016	1.5148
พักผ่อน,สนามกีฬา	15.210	0.0629
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	24,162.5000	100.0000

ที่มา : จากการคำนวณของผู้วิจัย

การคมนาคมขนส่ง

1. การคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงชุมชนภายนอกกับเทศบาลตำบลปากช่อง

1) การคมนาคมทางรถยนต์

-ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพเดิม) จากกรุงเทพมหานคร ผ่านชุมชนเมืองปากช่องไปยัง จังหวัดต่างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

-ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2235 จากชุมชนเมืองปากช่องแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เดิม) ไปนิคมลำตะคอง-บ้านซับพลู

-ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2090 จากชุมชนเมืองปากช่องแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เดิม) ไปตำบลชนงพระ-ตำบลหมูสี-เขาใหญ่

-ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2243 จากชุมชนเมืองปากช่อง แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เดิม) จาก อำเภอปากช่องไป อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

เส้นทางรถยนต์ที่สำคัญคือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) จากอำเภอมวกเหล็กมา ถึงชุมชนเมืองปากช่องและผ่านชุมชนเมืองปากช่องไปยังอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 2235 เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างนิคมลำตะคองกับเทศบาลตำบลปากช่อง ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2243 เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างอำเภอชัยบาดาลจังหวัดลพบุรีกับเทศบาลตำบลปากช่อง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2274 ปากช่อง-ลำสพง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2090 แยกจากทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2 (เดิม) ไปตำบลชนงพระ-ตำบลหมูสี-เขาใหญ่

2) การคมนาคมทางรถไฟ

สำหรับเส้นทางรถไฟนั้น ชุมชนภายนอกที่ติดต่อกับเทศบาลตำบลปากช่องก็คือ อำเภอมวกเหล็ก ทางด้านทิศตะวันตก และอำเภอสีคิ้วทางด้านทิศตะวันออก เทศบาลตำบลปากช่อง ถือได้ว่าเป็นชุมชนหน้าด่านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบกับภูมิประเทศของเส้นทางสายมิตรภาพตั้งแต่จังหวัดสระบุรีถึง จังหวัดนครราชสีมาเป็นภูเขาและพื้นที่สูงต่ำ ทำให้เทศบาลตำบลปากช่องเป็นจุดพักรถที่สำคัญแห่งหนึ่งของ รถยนต์โดยสารประจำทางและรถบรรทุกสินค้า และเนื่องจากถนนมิตรภาพเป็นเส้นทางคมนาคมทางบกที่ สะดวกและรวดเร็วซึ่งเชื่อมภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับ กรุงเทพมหานคร การคมนาคมในช่วงเส้นทางของ อำเภอปากช่องจึงคับคั่ง แต่ปัจจุบันมีทางเลือกเมืองซึ่งทำให้รถที่จะเดินทางเข้า-ออกในภาคตะวันออกเฉียง เหนือไม่จำเป็นต้องผ่านตัวเมือง เป็นการลดปริมาณการจราจรภายในตัวชุมชนเมืองปากช่องลง ส่วนเส้นทาง คมนาคมโดยรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือก็ต้องผ่านและแวะที่สถานีปากช่องทุกขบวน จึงทำให้เทศบาล ตำบลปากช่องเป็นจุดที่เหมาะสมต่อการเป็นศูนย์กลางในการเดินทางไปยังที่ต่างๆคือ

-ทิศเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ มีรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือผ่านอำเภอหลายอำเภอของ จังหวัดนครราชสีมา คือ สีคิ้ว สูงเนิน เมืองนครราชสีมา โนนสูง และบัวใหญ่ แล้วต่อไปยังจังหวัดขอนแก่น อุตรดิตถ์ และหนองคาย ลักษณะเส้นทางนานกันไปกับถนนมิตรภาพ ซึ่งเป็นถนนสายประธานของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีถนนสายย่อยเชื่อมต่อกับจังหวัดและอำเภอในภาคอีสานอีกมากมาย และยังมีการแยกจาก จังหวัดขอนแก่นไปยังจังหวัดเพชรบูรณ์และพิษณุโลกในภาคเหนือได้อีกด้วย

-ทิศใต้ มีถนนธนารักษ์ เชื่อมต่อจากปากช่องไปยังอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญระดับชาติ

-ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีถนนแยกจากถนนมิตรภาพผ่านตำบลหนองสาหร่าย ชนงพระ วังกะทะไปตำบล คลองม่วง

-ทิศตะวันตก มีทั้งทางรถไฟและทางรถยนต์ไปยังจังหวัดสระบุรี และสามารถต่อไปยัง กรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆในภาคกลาง ตลอดจนแยกไปภาคเหนือตามถนนพหลโยธินได้

2. ด้านการคมนาคมขนส่งภายในเทศบาลตำบลปากช่อง

มีถนนที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงถึงกันได้สะดวกสบาย การคมนาคมภายในเขตเทศบาลตำบลปากช่องนั้นอาศัยการคมนาคมทางบกโดยถนนซึ่งสภาพถนนโดยทั่วไปในเขตเทศบาลตำบลปากช่องส่วนใหญ่มีสภาพดี ถนนที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลจะใช้ชื่อเป็นถนนเทศบาลและมีหมายเลขกำกับโดยแบ่งหมายเลขถนนให้เห็นอย่างชัดเจน คือ ถนนทางด้านทิศตะวันออกมีหมายเลขคี่ และถนนทางด้านทิศตะวันตกมีหมายเลขคู่ เช่น ถนนสามัคคี ถนนเทศบาล 12 ถนนเทศบาล 13 ถนนเทศบาล 14 ถนนเทศบาล 15 ถนนเทศบาล 16 ถนนเทศบาล 17 ถนนเทศบาล 19 ถนนเทศบาล 20 ถนนเทศบาล 21 ถนนเทศบาล 31 ถนนเทศบาล 33 ถนนเทศบาล 35 และถนนเทศบาล 38 ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณย่านการค้าและที่อยู่อาศัย ซึ่งศูนย์กลางชุมชน รูปแบบถนนในชุมชนเมืองปากช่องเป็นแบบ Linear Pattern ที่ระบบถนนจะวางตัวไปตามความยาวของเมืองตามเส้นทางหลักในตัวเมือง จะมีถนนมิตรภาพเป็นถนนหลักแล้วถนนเทศบาลต่างๆแยกจากถนนมิตรภาพ (ดูแผนที่ 3.4 ประกอบ)

สภาพถนนเป็นถนนคอนกรีต จำนวน 50 สาย คิดเป็นพื้นที่ผิวจราจร จำนวน 150,000 ตารางเมตร ถนนสายยางแอสฟัลติก จำนวน 10 สาย คิดเป็นพื้นที่ผิวจราจร 30,000 ตารางเมตร ถนนลูกรัง จำนวน 30 สาย คิดเป็นพื้นที่ผิวจราจรจำนวน 90,000 ตารางเมตร ทางเท้า จำนวน 50,000 ตารางเมตร

-สำนักงานขนส่ง

สำนักงานขนส่งฯ สาขา อ.ปากช่อง ตั้งอยู่ที่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เลี่ยงเมือง) พื้นที่ 10 ไร่

-การขนส่งสาธารณะ

รถโดยสารในตัวเมือง , ระหว่างตัวชุมชนเมืองปากช่องกับตำบลต่างๆใน อำเภอปากช่อง , อำเภอต่างๆใน จังหวัดนครราชสีมา , จังหวัดใกล้เคียง และกรุงเทพมหานคร ทั้งรถสองแถว , รถโดยสารธรรมดา และปรับอากาศ จะจอดรับ-ส่งผู้โดยสารริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) และบริเวณหน้าตลาด

-สภาพการจราจรในปัจจุบัน

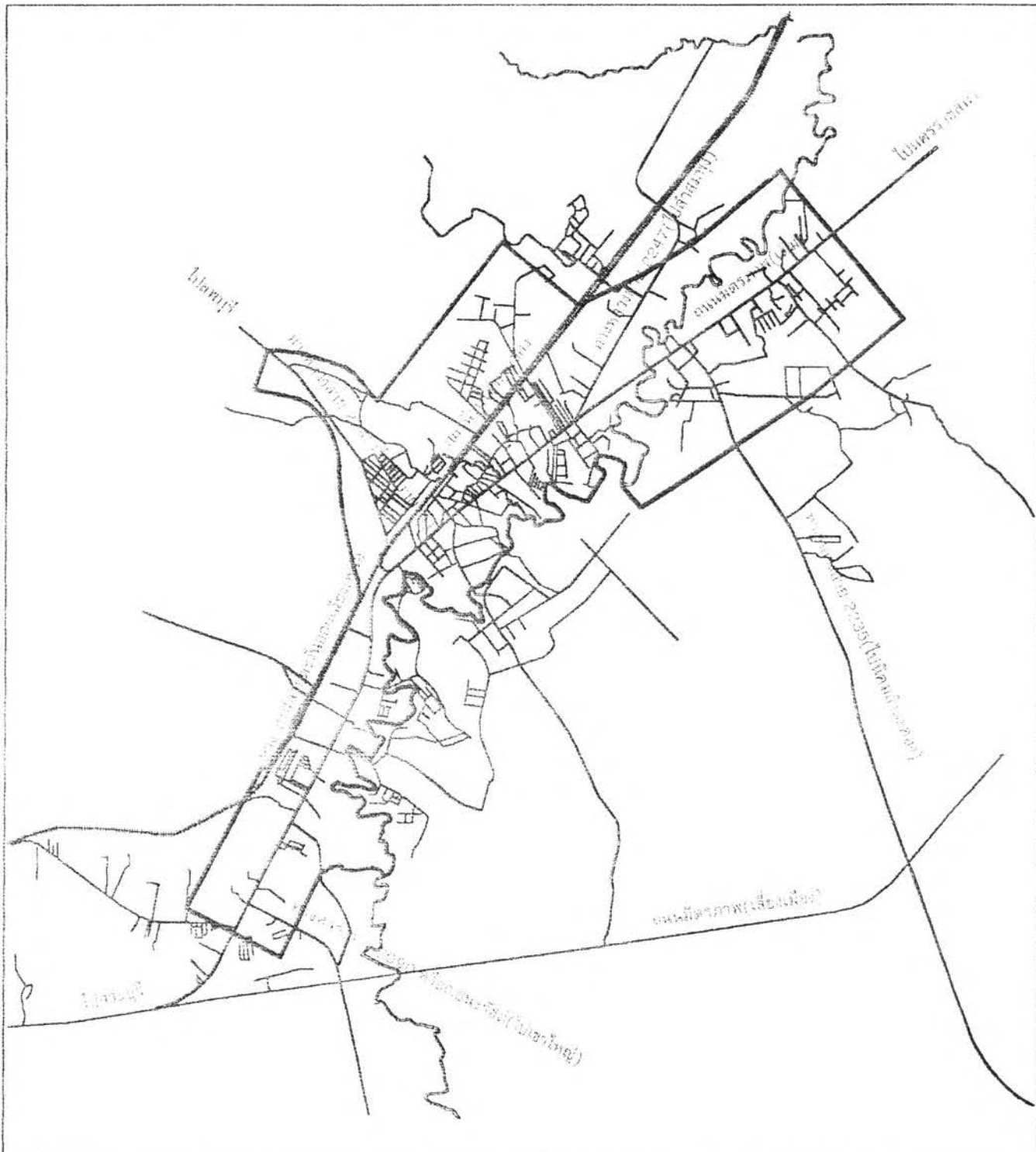
ระบบภายในเขตเมืองรวมปากช่อง ในปัจจุบันมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เลี่ยงเมือง) ทำหน้าที่รับการจราจรผ่านเมือง ถนนสายหลักคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2235 ทำหน้าที่รับการจราจร เข้า-ออกเมือง และการจราจรภายในชุมชนเมือง ถนนสายรองคือ ถนนเทศบาล 16 (ถนนกองวัดหิน) , ถนนเทศบาล 17 ถนนภายในชุมชนส่วนใหญ่มีเขตทางแคบ

ปัจจุบันการจราจรในชุมชนปากช่อง มีสภาพคล่องและมีความสะดวก เนื่องจากปริมาณการจราจรบนถนนสายต่างๆ มีปริมาณไม่สูง ถนนส่วนใหญ่จะมีช่องทางเดินรถ 2 ช่องทาง (ไป-กลับ) และมีการจอดรถที่บริเวณริมถนนในย่านพาณิชย์กรรม ซึ่งกีดขวางการจราจรและเสียช่องทางจราจร ทำให้ความสามารถในการรับปริมาณการจราจรและความคล่องตัวของการจราจรลดลง

สาธารณูปโภค

1. การประปา

การประปาในเขตเทศบาลตำบลปากช่องอยู่ในความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาค สำนักงานตั้งอยู่ที่ ถ.มิตรภาพ มีพื้นที่ 3 ไร่ โรงกรองน้ำตั้งอยู่ที่ ซอยราชประชา 1 มีพื้นที่ 10 ไร่ ตั้งอยู่ติดกับบริเวณลำตะคอง อันเป็นแหล่งที่มาของน้ำดิบสำหรับผลิตน้ำประปา อยู่ห่างจากโรงกรองน้ำประมาณ 750 เมตร น้ำดิบเพียงพอทุกฤดูกาล คุณภาพของน้ำดิบจะขุ่นมากในช่วงฤดูฝน ซึ่งจัดว่ามีอยู่ในบริเวณต้นน้ำ จึงไม่ค่อยมีปัญหาความสกปรก แต่มีปัญหาของความสม่ำเสมอในการไหลของน้ำ เพราะในฤดูแล้งแหล่งน้ำต้นน้ำ แต่โครงการชลประทานเขื่อนลำตะคอง สามารถช่วยแก้ปัญหานี้ได้มาก ทำให้การผลิตไม่ประสบปัญหาขาด

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

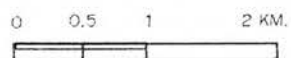
สัญลักษณ์ :

แสดง :

เส้นทางคมนาคมหลักของเมือง

แผนที่ : 3.4

มาตราส่วน :

ที่มา :

แคลนน้ำ สามารถมีน้ำที่ให้บริการแก่ชุมชนอย่างพอเพียง แต่อย่างไรก็ตามบริเวณย่านการค้าและที่อยู่อาศัย ศูนย์กลางชุมชนมีน้ำประปาใช้ค่อนข้างทั่วถึง

ตารางที่ 3.2 แสดงสถิติจำนวนผู้ใช้น้ำ อ.ปากช่อง

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้ใช้น้ำ (ราย)
2537	6,850
2538	7,471
2539	8,090
2540	8,418
2541	8,672

ที่มา : สำนักงานประปาส่วนภูมิภาค อำเภอปากช่อง

2. การไฟฟ้า

การไฟฟ้าในเขตเทศบาลตำบลปากช่องอยู่ในเขตบริการผู้ใช้ไฟฟ้าอำเภอปากช่อง ซึ่งเป็นหน่วยบริการขนาดใหญ่ โดยได้รับการจ่ายกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่เขื่อนน้ำพอง เขื่อนยั้งฮี เขื่อนอุบลรัตน์ด้วยระบบ 315 กิโลโวลต์ แล้วเปลี่ยนเป็น 22,000 โวลต์ ที่สถานีย่อยปากช่อง แล้วแยกออกเป็น 4 สายหลัก คือ

สายที่ 1 จ่ายจากสถานีไฟฟ้าย่อยปากช่อง ตำบลหนองสาหร่ายไปนิคมลำตะคอง และตำบลกลางดง

สายที่ 2 จ่ายจากสถานีไฟฟ้าย่อยปากช่อง ถึงบ้านป่าไผ่ บ้านเลิศสวัสดิ์ อำเภอสีคิ้ว

สายที่ 3 จ่ายจากสถานีไฟฟ้าย่อยปากช่อง ไปยังโรงงานทอกระสอบปากช่อง

สายที่ 4 จ่ายจากสถานีไฟฟ้าย่อยปากช่อง ไปถึงสถานีเรดาห์เขาเขียว

จากการจ่ายไฟ 4 สายหลักดังกล่าว ก็จะแปลงไฟฟ้าเป็นระบบต่ำขนาด 400/220 โวลต์ เพื่อจ่ายให้กับผู้ใช้ไฟตามบ้าน การให้บริการยังไม่เป็นปัญหา อาจมีการขัดข้องของกระแสไฟฟ้าบ้างแต่ก็เป็นเพียงบางจุดเท่านั้น

3. การสื่อสารและโทรคมนาคม

-การไปรษณีย์โทรเลข การไปรษณีย์โทรเลขอยู่นั้นในความรับผิดชอบของที่ทำกรไปรษณีย์โทรเลขปากช่อง สังกัดการสื่อสารแห่งประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่บริเวณถนนเทศบาล 25

-การโทรศัพท์ การโทรศัพท์ในเขตเทศบาลตำบลปากช่องอยู่ในเขตการให้บริการของชุมสายโทรศัพท์ปากช่อง ในความรับผิดชอบของเขตโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 2 นครราชสีมาซึ่งชุมสายนี้เริ่มเปิดบริการเมื่อปี พ.ศ. 2520

4. การระบายน้ำและการกำจัดน้ำเสีย

ชุมชนเมืองปากช่องเป็นเมืองที่ราบเชิงเขา มีลูกเนินอยู่ทั่วไป มีลำคลองลำตะคองไหลผ่าน น้ำที่ส่งส่วนใหญ่จากท่อระบายจึงไหลลงสู่ลำตะคอง ระบบการระบายน้ำและการกำจัดน้ำเสียของเทศบาลตำบลปากช่องเป็นระบบรวมเช่นเดียวกับเทศบาลอื่นๆทั่วประเทศ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศด้านตะวันตกขีดตัวเมืองเป็นเขาในกรณีฝนตกหนักจึงเกิดน้ำหลากเข้าตัวเมืองอย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากมีแนวทางรถไฟกั้นอยู่ระหว่างตัวเมืองกับแนวเขา ดังนั้นน้ำที่ไหลมาจึงถูกชะลอก่อนเข้าตัวเมือง จึงทำให้พื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกของตัวเมืองด้านตะวันตกมักเกิดน้ำท่วมเฉียบพลันในกรณีฝนตกหนักในฤดูฝน เนื่องจากสภาพพื้นที่ทางกายภาพเป็นที่ราบหุบเขา เมื่อฝนตกน้ำจึงไหลลงมารวมกันในบริเวณเทศบาล และเมื่อการระบายน้ำไม่ทันจึงเกิดปัญหาน้ำ

ท่วมฉับพลันแต่เนื่องจากพื้นที่ราบหุบเขามีความลาดเอียง น้ำฝนจึงไหลลงสู่ที่ต่ำในระยะเวลาอันสั้น สภาพน้ำท่วมฉับพลันจึงเกิดในระยะเวลาไม่นานนัก จะมีสภาพเอ่อท่วมเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง

ส่วนปัญหาน้ำเสียตามบ้านเรือนมีอยู่บ้าง เพราะประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นในเขตชุมชนศูนย์กลาง น้ำทิ้งจากอาคารบ้านเรือนจะถูกระบายลงแหล่งน้ำ และระบายลงสู่ลำตะคองอีกต่อหนึ่ง ซึ่งยังไม่เป็นปัญหาแต่ประการใด แต่บางบริเวณมีปัญหา น้ำเสียอยู่บ้างเพราะปริมาณของเสียที่ระบายลงสู่ลำน้ำมีมาก เช่น ในช่วงคลองอุบากัน ซึ่งอยู่ใกล้กับตลาดสด บริษัทขนส่ง มีการทิ้งสิ่งปฏิกูลลงไปเป็นจำนวนมาก จึงเกิดน้ำเสีย แต่เนื่องจากมีการไหลของน้ำอยู่ตลอดเวลา ปัญหาน้ำเสียดังกล่าวจึงไม่รุนแรงนัก

โครงการจัดสร้างระบบระบายน้ำ ระบบรวบรวม และบำบัดน้ำเสียในชุมชนเมืองปากช่อง

ในปี พ.ศ.2539 เทศบาลตำบลปากช่องได้จ้างบริษัท เอ็นไวรอนเม้นทอล แคร่ เซ็นเตอร์ จำกัด ให้ดำเนินการศึกษาตามโครงการสำรวจและออกแบบรายละเอียดระบบระบายน้ำ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย และขณะนี้ (พ.ศ.2544) อยู่ในขั้นการดำเนินงานจัดสร้างระบบต่างๆตามที่กล่าวมาข้างต้น

ความเป็นมาของโครงการ

ในปัจจุบันเทศบาลตำบลปากช่องกำลังประสบปัญหาน้ำเสียเนื่องจากกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น ชุมชนที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม และโรงฆ่าสัตว์ต่างๆ น้ำเสียที่เกิดขึ้นจะไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ โดยไม่มีการบำบัดก่อน เป็นผลให้แหล่งน้ำธรรมชาติและลำตะคองมีคุณภาพเสื่อมโทรมลงดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงขึ้นจึงมีความจำเป็นต้องป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นไปอย่างมีระบบและถูกต้องตามหลักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม

เทศบาลตำบลปากช่องตระหนักในความจำเป็นและเร่งด่วนของปัญหา จึงได้ว่าจ้างกลุ่มบริษัทที่ปรึกษา อันประกอบด้วยบริษัทเอ็นไวรอนเม้นทอล แคร่ เซ็นเตอร์ จำกัด และบริษัทสยาม-เทค กรุป จำกัด ให้ทำการศึกษาดำเนินการสำรวจและออกแบบรายละเอียดระบบระบายน้ำ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เทศบาลตำบลปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ตามขอบเขตการศึกษาดังภาคผนวก ก และภายหลังที่การศึกษาได้ดำเนินถึงรายงานฉบับกลาง ทางคณะกรรมการพิจารณาผลการศึกษามีมติให้รับแก้ขอบเขตการศึกษาใหม่ ดังภาคผนวก ข ซึ่งกลุ่มบริษัทที่ปรึกษา ได้ปฏิบัติตามมติดังกล่าว และเริ่มต้นดำเนินการศึกษาโครงการฯ ตามขอบเขตการศึกษาระดับใหม่ ซึ่งมีสาระสำคัญให้ศึกษาความเป็นไปได้และออกแบบแนวท่อรับน้ำเสีย เลียบไปตามลำตะคองซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมือง ได้กำหนดสถานีสูบน้ำ 4 แห่ง คือ สถานีที่ 1 บริเวณปากคลองอุบากันที่ สถานีสูบน้ำที่ 2 บริเวณปลายถนนเทศบาล 28 สูบน้ำเสียไปยังถนนมิตรภาพ สถานีสูบน้ำที่ 3 บริเวณเนินเขาก่อนถึงระบบบำบัดน้ำเสีย (ข้างโรงเรียนท่าเลื่อน) และสถานีสูบน้ำที่ 4 ที่ระบบบำบัดน้ำเสีย ที่ริมลำตะคองเพื่อส่งน้ำกลับมายังระบบรวบรวมน้ำเสียรอบถนนมิตรภาพ ก่อนที่จะรวบรวมน้ำเสียไปบำบัดด้วยระบบบำบัดที่จะก่อสร้างไว้บริเวณบ้านท่าออย ซึ่งอยู่ทางด้านเหนือของชุมชนเมืองปากช่องต่อไป

5. การจัดเก็บและการกำจัดขยะ

เทศบาลตำบลปากช่อง ทำการเก็บขยะวันละ 2 ครั้ง นำไปกำจัดใน 2 รูปแบบคือ

- ใช้ทำปุ๋ยหมักโดยร่วมกับศูนย์พัฒนาที่ดินปากช่อง เพื่อใช้ในกิจการสวนสาธารณะเป็นส่วนใหญ่
- นำไปทิ้งในแหล่งทิ้งขยะบริเวณป่าละเมาะบ้านโนนจาน ซึ่งนอกเขตเทศบาลทางด้านเหนือ

เทศบาลตำบลปากช่องไม่มีที่ทิ้งและที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลเอง จึงได้มีการขอใช้ที่ทหารที่อยู่ติดกับเมือง (อยู่ในเขตตำบลหนองสาหร่าย) ซึ่งอยู่ริมถนนมิตรภาพห่างจากเทศบาลตำบลปากช่องไปทางทิศเหนือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร เนื้อที่รวมประมาณ 10 ไร่ เป็นที่ฝังกลบ (ที่มา: การสัมภาษณ์คุณคมกฤษณ์ ลิ้มปัญญาเลิศ เทศมนตรีเทศบาลตำบลปากช่อง)

6. การรักษาความปลอดภัยและการบรรเทาสาธารณภัย

-การรักษาความปลอดภัย การรักษาความปลอดภัยในเขตเทศบาลอยู่ในความรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรปากช่อง

-การบรรเทาสาธารณภัย งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล โดยแหล่งน้ำได้จากลำตะคองและน้ำประปา

3.1.3 ลักษณะทางสังคม

ลักษณะชุมชน

ชุมชนเมืองปากช่องเป็นชุมชนที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อพยพมาจากพื้นที่อื่น เช่น จากภาคกลาง และจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้ประชากรในชุมชนเมืองปากช่องมีความแตกต่างทางด้านสังคมอยู่บ้าง เนื่องจากชุมชนมีพื้นที่กว้าง ดังนั้นภายในชุมชนเมืองปากช่องเองจึงมีการแบ่งเป็นชุมชนย่อยต่างๆ 15 ชุมชน เพื่อความสะดวกในการดูแลและพัฒนาชุมชนอย่างทั่วถึง ให้แต่ละชุมชนย่อยมีผู้นำและส่งเสริมให้ชุมชนมีการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยแต่ละชุมชนจะมีคณะกรรมการชุมชนคอยสอดส่องดูแลเป็นตัวประสานระหว่างสมาชิกในชุมชนกับทางราชการ (ดูแผนที่ 3.5 ประกอบ)

หลักเกณฑ์การแบ่งเขตชุมชนย่อยในชุมชนเมืองปากช่อง

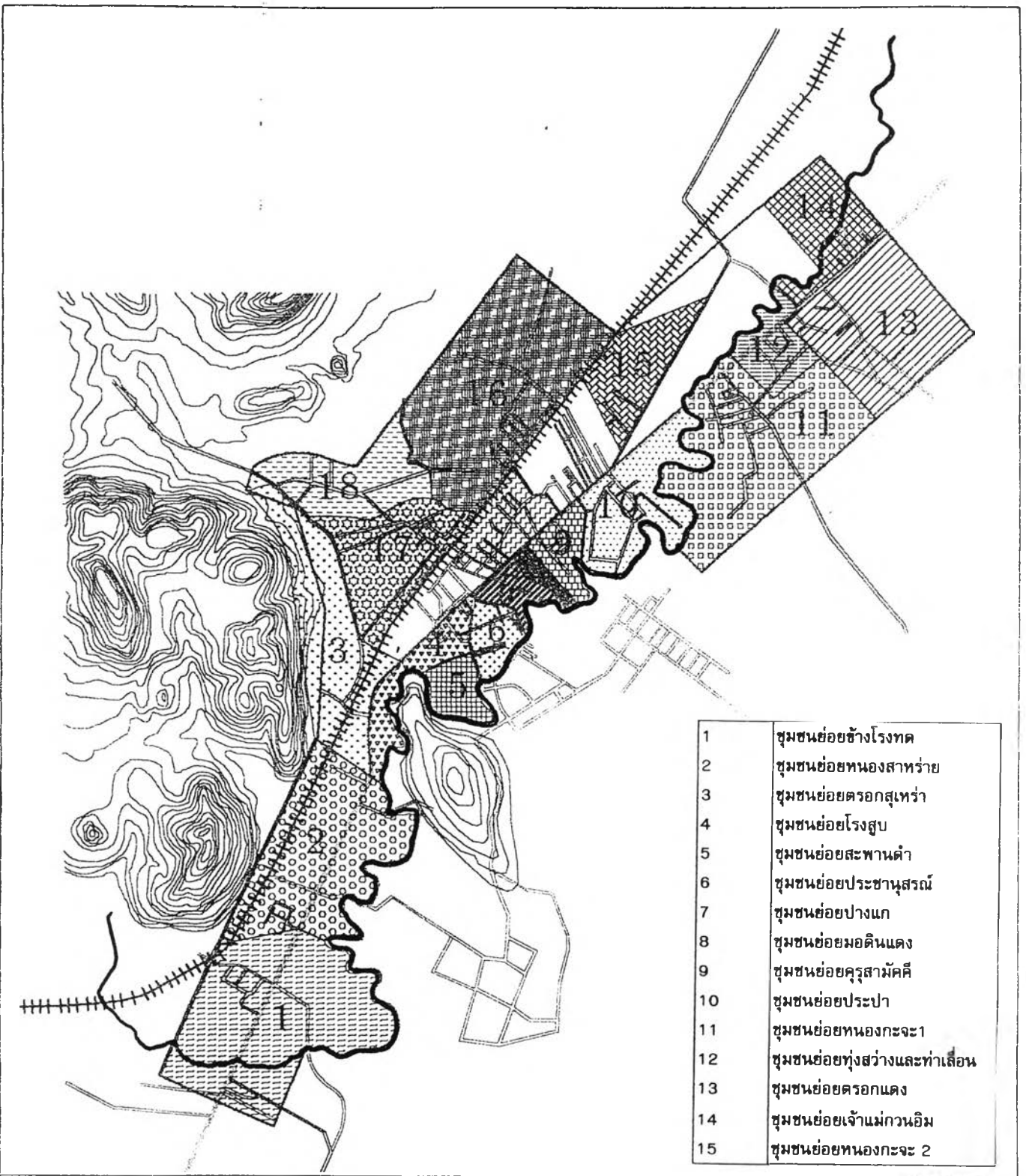
- เส้นแบ่งธรรมชาติ
- จำนวนประชากรหรือจำนวนครัวเรือน
- ใช้ซอยและถนนเป็นตัวแบ่ง

นันทนาการ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและพื้นที่สีเขียวในเมือง

ภายในเขตชุมชนเมืองปากช่อง มีสถานที่สำหรับนันทนาการ พักผ่อนหย่อนใจ และพื้นที่สีเขียวขนาดเล็กสำหรับชุมชนกระจายอยู่ตามจุดต่างๆในเมืองดังตารางข้างล่าง นอกจากนั้นยังสามารถไปใช้สวนสาธารณะภายในเขตของกองวัดขึ้น ซึ่งสามารถเดินทางเข้าไปได้โดยใช้ถนนเทศบาล 16 ที่เชื่อมต่อเมืองกับกองวัดขึ้น โดยที่ศูนย์นี้ตอนเย็นๆ จะมีประชาชนและเด็กๆที่จักรยานทั้งธรรมดาและเสือภูเขาข้ามสะพานขาว (ข้ามลำตะคอง) ไปออกกำลังกายในศูนย์ เพราะมีพื้นที่ที่อำนวยความสะดวก สามารถขี่จักรยานและเล่นกีฬาได้ นอกจากนี้ทุกปีที่ศูนย์จะมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น วันเด็กและการจัดงานแข่งกีฬา ฯลฯ สวนสาธารณะสำหรับประชาชนในตัวชุมชนเมืองปากช่องเองนั้นปัจจุบันยังไม่มี

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนสวนสาธารณะภายในชุมชนเมืองปากช่อง

ลำดับที่	ชื่อสวนสาธารณะ	สถานที่ตั้ง(ถนน)	เนื้อที่บริเวณ(ตร.ม.)
1	สวนหย่อมหน้าเทศบาล	หน้าสำนักงานเทศบาล	1,078.94
2	สวนวงเวียน	ทางขึ้นถนนเทศบาล 19	17.28
3	สวนท่อนาฬิกา	ถนนเทศบาล 19	17.28
4	สนามเด็กเล่นหนองสาหร่าย	โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย	8.25
5	สนามเด็กเล่นหน้าสถานีรถไฟ	หน้าสถานีรถไฟปากช่อง	400
6	สวนเขาน้อย	เขาน้อยถนนมิตรภาพ	1,600
7	กระถางต้นไม้บนทางเท้าข้างถนนมิตรภาพ	ข้างถนนมิตรภาพ	3,420
8	สนามเด็กเล่นมอดินแดง	ถนนพิมพารามซอย 1	1,064
9	เรือนเพาะชำ	ถนนเทศบาล 36	15 ไร่ 2 งาน

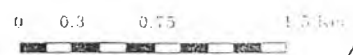
สัญลักษณ์ :

แสดง :

ที่ตั้งชุมชนย่อย

แผนที่ : 3.5

มาตราส่วน :

ที่มา :

การศึกษา

บริเวณสถาบันการศึกษาจะกระจายอยู่โดยทั่วไปในเขตเทศบาล โดยมีโรงเรียนขนาดใหญ่ที่สำคัญคือ โรงเรียนปากช่อง ซึ่งอยู่บนทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2235 ใกล้กับทางแยกทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 รองลงมาคือ โรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา สำหรับจำนวนสถาบันการศึกษาในเขตเทศบาลตำบลปากช่อง มีจำนวน 20 แห่ง เทศบาลตำบลปากช่องนับเป็นเมืองที่มีสถาบันการศึกษาในระดับจังหวัดตั้งอยู่ติดเมือง เนื่องจากบริเวณด้านตะวันตกของเทศบาลตำบลปากช่องเป็นที่ตั้งของศูนย์ฝึกนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันการศึกษาในชุมชนเมืองปากช่องมีตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงอุดมศึกษา ดังนี้

1. ระดับอนุบาล ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลวัฒนวิทยา โรงเรียนอนุบาลธารทิพย์ โรงเรียนอนุบาลสายสัมพันธ์ โรงเรียนอนุบาลกীরดี
2. ระดับอนุบาล-ประถมปีที่ 6 ได้แก่ โรงเรียนท่ามะนาว โรงเรียนท่าเลื้อนสามัคคี โรงเรียนบ้านหนองกะจะ โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย โรงเรียนสกุลศึกษา โรงเรียนแสงสุริยวิทยา
3. ระดับอนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ โรงเรียนเต็มแสงโช โรงเรียนบ้านปางแก (สภาประธา นกุล) โรงเรียนบ้านปากช่อง (ครูสามัคคี) โรงเรียนสัตยัญลักษณ์วิทยา โรงเรียนรุ่งอรุณวิทยา โรงเรียนประชา นุสรณ์ โรงเรียนเรืองศรีวิทยา โรงเรียนถนอมศิษย์วิทยา
4. ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ โรงเรียนปากช่อง
5. ระดับอาชีวศึกษาอุดมศึกษา ได้แก่ โรงเรียนพาณิชย์การปากช่อง/สถาบันราชภัฏปากช่อง

สาธารณสุข

สำหรับการบริการสาธารณสุขของเทศบาลตำบลปากช่องนั้น มีโรงพยาบาลที่ให้บริการ ดังนี้

- โรงพยาบาลปากช่องนานา (โรงพยาบาลของรัฐ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข) มี 120 เตียง
- โรงพยาบาลปากช่องเมโมเรียล (โรงพยาบาลเอกชน) มี 25 เตียง
- ประจักษ์คลินิก (เอกชน) มี 10 เตียง

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ.2540

- โรงพยาบาลปากช่องเมดิคอลเป็นโรงพยาบาลที่เพิ่งเปิดใหม่ (พ.ศ.2541) เปิดให้บริการตลอด 24

ชั่วโมง

- คลินิกอีกหลายแห่งตั้งกระจายกันอยู่ในย่านการค้าศูนย์กลางเมือง 20 แห่ง
- ร้านขายยา 24 ร้าน

ศาสนสถาน

-วัดภายในเขตเทศบาล มีทั้งหมดจำนวน 9 แห่ง ได้แก่ วัดจันทิก วัดเทพสถิตย์ วัดท่ามะนาว วัดศิริวันต์ วัดพิมพาราม วัดหนองสาหร่าย วัดหนองกะจะ วัดใหม่ปางแก และวัดศิริสัมพันธ์ ตั้งอยู่ตามชุมชนต่างๆ ในเมือง

- สำนักสงฆ์ 4 แห่ง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นอกจากนั้นยังมี

-ศาสนสถานของศาสนาคริสต์ 1 แห่ง คือโบสถ์คริสตจักรปากช่องตั้งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2247 (ปากช่อง-ลำสมพุง)

-ศาสนสถานของศาสนาอิสลาม 1 แห่ง คือมัสยิดนาตุลฟีลเดาซ์ตั้งอยู่ในถนนเทศบาล 22 (ซอยสุเหร่า)

นอกจากนี้ยังมีศาลเจ้าจีนได้แก่ ศาลเจ้าแม่กวนอิม ศาลเจ้าแม่พวงมาลัย รวมถึงมูลนิธิสว่างวิชาธรรมที่ตั้งอยู่ในถนนเทศบาล 12 (ซอยมูลนิธิฯ) จดทะเบียนเป็นมูลนิธิเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2517 มีที่ดิน

กว่า 100 ไร่ เป็นมูลนิธิที่ตั้งขึ้นเพื่อบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม เช่น เป็นสุสานเก็บศพ เป็นหน่วยบรรเทาสาธารณภัยและบริการสาธารณสุข (ดูแผนที่ 3.6 ประกอบ)

3.1.4 ลักษณะประชากร

ขนาดและความหนาแน่นของประชากร

ขนาดและความหนาแน่นของประชากรเทศบาลตำบลปากช่อง

ปี 2542 เทศบาลตำบลปากช่องมีประชากรรวม 39,982 คน ชาย 19,441 คน หญิง 20,541 คน มีจำนวนบ้าน 12,244 หลังคาเรือน ความหนาแน่นประชากร 2,622 คนต่อ ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนประชากรชุมชนเมืองปากช่อง พ.ศ.2530-2542

พ.ศ.	ประชากรชุมชนเมืองปากช่อง			จำนวนบ้าน
	ชาย	หญิง	รวมในเขตเทศบาลตำบลปากช่อง	
ปี 2537	19,943	20,503	40,446	12,529
ปี 2538	19,621	20,395	40,016	13,018
ปี 2539	20,350	21,268	41,618	13,581
ปี 2540	19,970	20,938	40,908	13,386
ปี 2541	20,015	21,078	41,093	13,646
ปี 2542	19,441	20,541	39,982	12,244

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอปากช่อง ,ศูนย์ประมวลผลการทะเบียน

โครงสร้างอายุ

ปี 2542 เทศบาลตำบลปากช่องมีประชากรรวม 39,982 คน หญิง 20,541 คน คิดเป็นร้อยละ 51 ของประชากรทั้งอำเภอ ชาย 19,441 คน คิดเป็นร้อยละ 49 ของทั้งอำเภอ โครงสร้างประชากรประกอบด้วย

กลุ่มประชากรอายุ แรกเกิด-15 ปี จำนวน 9,185 คน คิดเป็นร้อยละ 25.32

กลุ่มประชากรอายุ 16-60 ปี จำนวน 24,255 คน คิดเป็นร้อยละ 66.86

กลุ่มประชากรอายุ มากกว่า 60 ปี จำนวน 2,840 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83

(ดูตารางที่ 3.5 และแผนภูมิที่ 3.2 ประกอบ)

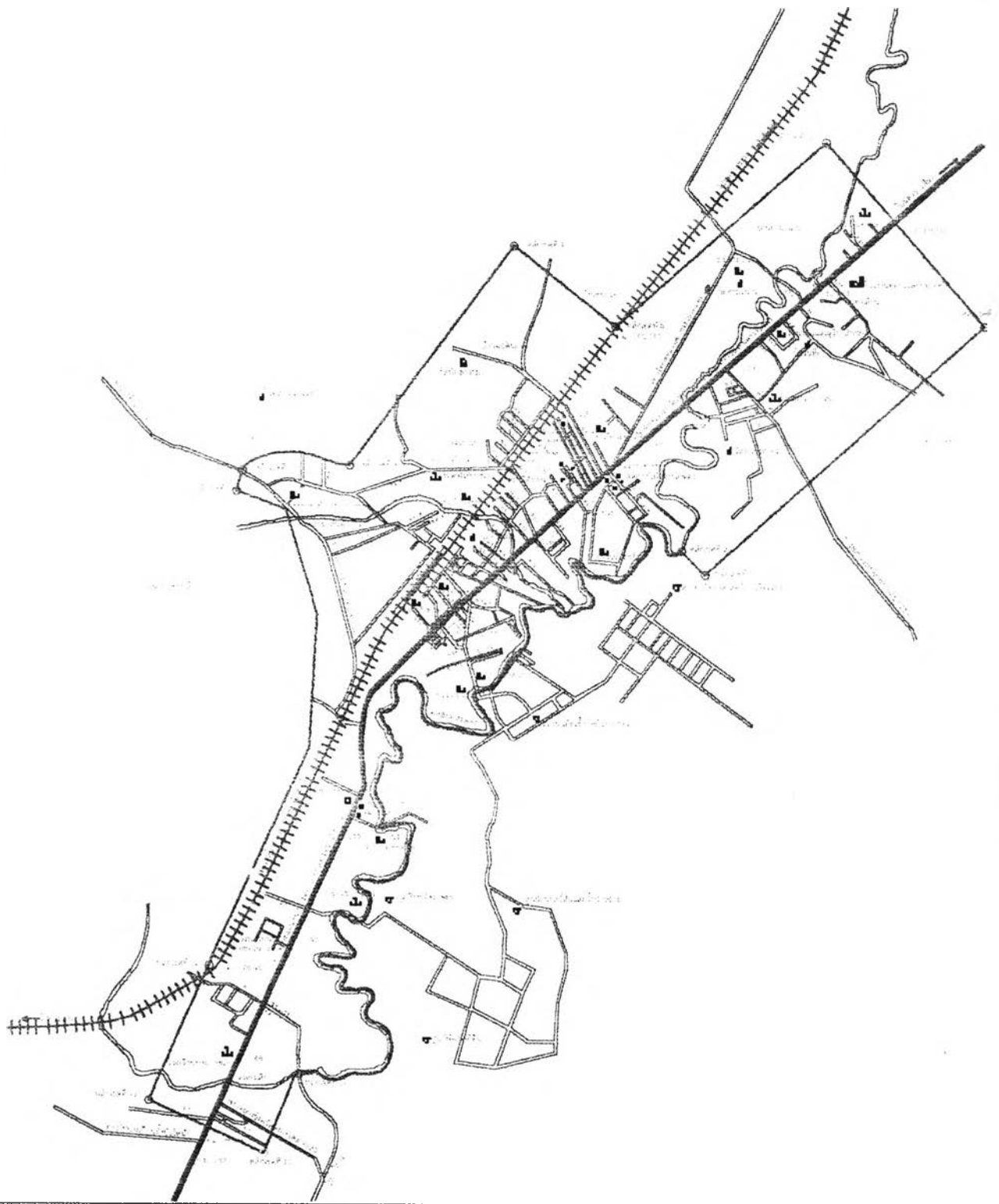
การเปรียบเทียบประชากรชุมชนเมืองปากช่องกับประชากรเมืองในจังหวัด

นครราชสีมา

ปัจจุบัน จ.นครราชสีมาที่มีพื้นที่เทศบาลอยู่ 46 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลเดิม 4 แห่งคือ เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลตำบลปากช่อง เทศบาลตำบลบัวใหญ่ และเทศบาลตำบลโนนสูง และเทศบาลตำบลที่ตั้งขึ้นใหม่อีก 42 แห่ง

1. ขนาดของประชากรเมือง

จากตารางที่ 3.6 พบว่า เทศบาลนครมีขนาดประชากรสูงที่สุดเมื่อเทียบกับเทศบาลอื่นในจังหวัด จำนวน 176,497 คน คิดเป็นร้อยละ 32.71 ของประชากรในเขตเทศบาลทั้งจังหวัด อันดับที่ 2 คือ

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จ.นครราชสีมา

สัญลักษณ์ :

แสดง :

สถานที่สำคัญในเมือง

แผนที่ : 3.6

มาตราส่วน :

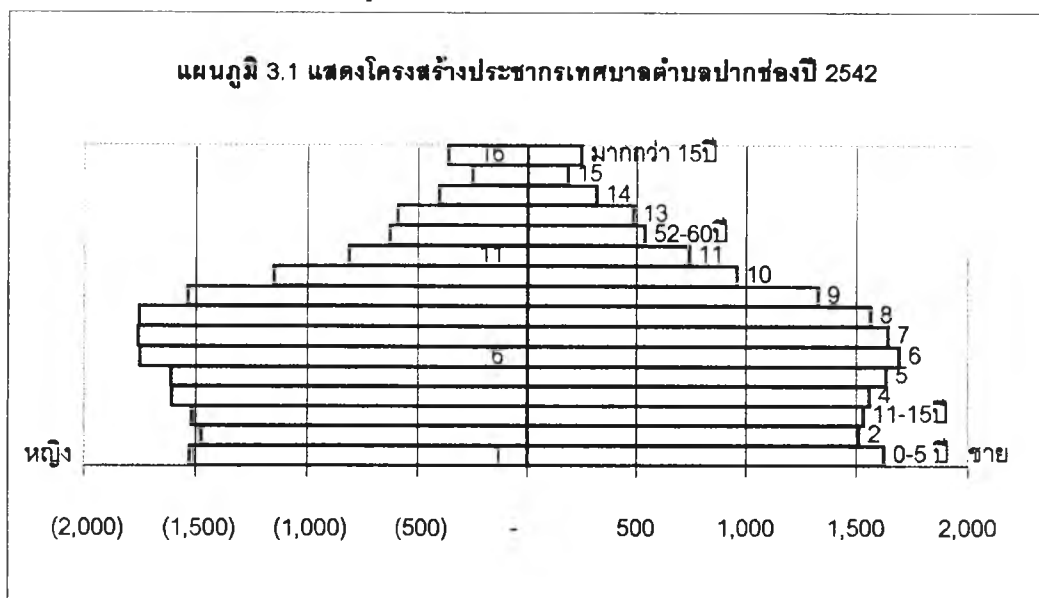

ที่มา :

ตาราง 3.5 แสดงโครงสร้างอายุประชากร เทศบาลตำบลปากช่อง พ.ศ.2542

กลุ่มอายุ(ปี)	ประชากร						
	ชาย		หญิง		รวม		
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	
0-5	1,625	9.26	1,526	8.15	3,151	8.69	วัยเด็ก
6-10	1,512	8.61	1,473	7.86	2,985	8.23	9,185
11-15	1,532	8.73	1,517	8.10	3,049	8.40	25.32
16-20	1,556	8.87	1,608	8.59	3,164	8.72	วัยแรงงาน
21-25	1,634	9.31	1,611	8.60	3,245	8.94	
26-30	1,690	9.63	1,748	9.33	3,438	9.48	
31-35	1,643	9.36	1,759	9.39	3,402	9.38	
36-40	1,562	8.90	1,752	9.35	3,314	9.13	
41-45	1,327	7.56	1,535	8.20	2,862	7.89	
46-50	961	5.48	1,150	6.14	2,111	5.82	
51-55	741	4.22	813	4.34	1,554	4.28	24,255
56-60	538	3.07	627	3.35	1,165	3.21	66.86
61-65	484	2.76	592	3.16	1,076	2.97	วัยชรา
66-70	317	1.81	404	2.16	721	1.99	
71-75	184	1.05	251	1.34	435	1.20	2,840
มากกว่า 75 ปี	245	1.40	363	1.94	608	1.68	7.83
รวม	17,551	100.00	18,729	100.00	36,280	100.00	
		48.38		51.62			

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอปากช่อง , ศูนย์ประมวลผลการทะเบียน ,

ตาราง 3.6 แสดงข้อมูลสุขภาพภาคเดิม(ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเป็นเทศบาล)ในจ.นครราชสีมา ปี 2542

จังหวัด/อำเภอ	เทศบาล	รายได้จริง		พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร(คน)		ความหนาแน่นประชากร คน/ตร.กม.
		สิ้นปีงบประมาณ 2542	ร้อยละ		สิ้นปี พ.ศ. 2542	ร้อยละ	
อ.เมือง	นครนครราชสีมา	318,629,989.07	43.10	37.500	176,497	32.71	4,707
อ.ปากช่อง	ต.ปากช่อง	65,230,652.60	8.82	15.250	39,982	7.41	2,622
อ.สีคิ้ว	สีคิ้ว	14,213,906.18	1.92	11.63	29,007	5.38	2,494
อ.บัวใหญ่	ต.บัวใหญ่	67,270,802.17	9.10	10.626	16,249	3.01	1,529
อ.ปักธงชัย	เมืองปัก	12,169,001.00	1.65	12.41	16,088	2.98	1,296
อ.โชคชัย	โชคชัย	7,154,197.79	0.97	4.00	14,589	2.70	3,647
อ.เมือง	จอหอ	23,874,235.96	3.23	9.00	14,200	2.63	1,578
อ.พิมาย	ในเมือง	10,860,742.29	1.47	1.97	12,675	2.35	6,434
อ.เมือง	โคกกรวด	5,876,281.24	0.79	3.00	12,255	2.27	4,085
อ.สูงเนิน	สูงเนิน	8,631,220.96	1.17	2.00	12,064	2.24	6,032
อ.ห้วยแถลง	ห้วยแถลง	12,502,224.61	1.69	2.62	11,741	2.18	4,481
อ.โนนสูง	ต.โนนสูง	47,150,646.13	6.38	7.692	10,727	1.99	1,359
อ.ด่านขุนทด	ด่านขุนทด	6,154,364.29	0.83	4.39	9,372	1.73	2,126
อ.โชคชัย	ด่านเกวียน	12,638,829.64	1.71	10.17	8,120	1.50	798
อ.ครบุรี	แซะ	5,589,336.05	0.76	2.50	8,000	1.49	3,208
อ.ประทาย	ประทาย	5,351,694.48	0.72	4.80	7,004	1.30	1,459
อ.ครบุรี	จระเข้หิน	3,364,303.69	0.46	7.11	6,887	1.28	969
อ.เสิงสาง	เสิงสาง	4,289,966.92	0.58	13.00	6,708	1.24	516
อ.ปักธงชัย	ตะขบ	3,269,599.68	0.44	12.62	6,682	1.24	529
อ.ปากช่อง	กลางดง	4,610,121.63	0.62	14.11	6,589	1.22	467
อ.เสิงสาง	โนนสมบูรณ์	3,269,566.05	0.44	4.00	6,231	1.15	1,558
อ.โนนไทย	โคกสวาย	3,547,294.05	0.48	9.66	6,173	1.14	639
อ.สีคิ้ว	ลาดบัวขาว	3,296,440.84	0.45	7.54	6,009	1.11	797
อ.ขามสะแกแสง	ขามสะแกแสง	3,742,838.23	0.51	2.00	5,859	1.09	2,930
อ.โนนไทย	โนนไทย	4,086,643.65	0.55	1.75	5,549	1.03	3,171
อ.สีคิ้ว	คลองไผ่	2,932,515.23	0.40	7.68	5,542	1.03	722
อ.ด่านขุนทด	หนองกรด	2,923,540.65	0.40	6.24	5,337	0.99	648
อ.ชุมพวง	หนองบัววง	3,166,519.70	0.43	8.25	5,147	0.95	624
อ.ประทาย	โนนแดง	3,546,337.53	0.48	6.00	5,016	0.93	836
อ.ชุมพวง	ชุมพวง	4,780,902.78	0.65	5.60	4,931	0.91	881
อ.ขามสะแกแสง	หนองหัวฟาน	2,918,566.78	0.39	6.41	4,815	0.89	751
อ.โนนสูง	ตลาดแค	5,221,401.10	0.71	6.89	4,586	0.85	665
อ.โนนไทย	ปะคำ	3,069,027.00	0.42	7.50	4,516	0.84	602
อ.จักราช	ท่าช้าง	4,037,897.98	0.55	8.00	4,395	0.81	549
อ.บ้านเหลื่อม	บ้านเหลื่อม	3,280,565.45	0.44	3.25	4,164	0.77	1,281
อ.สูงเนิน	กุดจิก	6,859,819.80	0.93	5.92	4,162	0.77	703
อ.จักราช	จักราช	3,964,406.92	0.54	4.00	3,915	0.73	979
อ.คง	เทพาลัย	2,547,731.74	0.34	5.20	3,736	0.69	718
อ.ขามทะเลสอ	ขามทะเลสอ	3,381,301.88	0.46	6.18	3,734	0.69	604
อ.บัวใหญ่	สีดา	3,235,015.76	0.44	9.85	3,694	0.68	375
อ.ครบุรี	ไชยวาน	2,480,203.88	0.34	5.78	3,485	0.65	603
อ.ห้วยแถลง	หินดาด	2,812,487.67	0.38	7.50	3,198	0.59	426
อ.โนนสูง	มะค่า	7,869,270.75	1.06	5.46	3,094	0.57	567
อ.บัวใหญ่	หนองบัวลาย	4,417,725.10	0.60	3.02	2,661	0.49	881
อ.คง	เมืองคง	6,411,443.47	0.87	1.15	2,597	0.48	2,258
กิ่ง อ.วังน้ำเขียว	ศาลเจ้าพ่อ	2,586,996.78	0.35	2.36	1,681	0.31	712
รวมจังหวัดนครราชสีมา		739,217,579.15	100.00	335.79	539,643	100.00	1,607

ที่มา กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

เทศบาลตำบลปากช่อง 39,982 คน คิดเป็นร้อยละ 7.41 รองลงมาได้แก่ เทศบาลตำบลสีคิ้ว บัวใหญ่ เมืองปัก โศคชัย ในเมือง โคกกรวด สูงเนิน ห้วยแถลง และจอหอ ซึ่งมีประชากรสูงกว่า 10,000 คน

2. ความหนาแน่นของประชากรเมือง

จากตารางที่ 3.6 พบว่า เทศบาลตำบลปากช่องยังมีความหนาแน่นไม่สูงนักเมื่อเทียบกับเทศบาลอื่นคือ 2,622 คนต่อตร.กม.

3.1.5 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ของเทศบาลตำบลปากช่อง มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ได้แก่การทำกิจกรรมและปศุสัตว์ รวมถึงการทำพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร อุตสาหกรรมการผลิตอาหาร อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์ยานพาหนะ และอื่นๆ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนเมืองปากช่องมีดังนี้

1. เกษตรกรรม

การเกษตรกรรม มีการทำไร่ข้าวโพด มันสำปะหลัง ฝ้าย ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วเขียว อ้อย ละหุ่ง รวมทั้งการทำสวนผักและผลไม้ในพื้นที่ที่อยู่รอบนอกตัวเมือง เพราะมีพื้นที่เกษตรในเมืองทั้งที่ไร่และสวน ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณด้านทิศตะวันตกจนจรดภูเขาไทรสาฮันต์ ทิศตะวันออกด้านตำบลหนองสาหร่าย

2. อุตสาหกรรม

การอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงทอกระสอบ โรงงานทำแป้งมัน โรงงานไม้กวาด เป็นต้น

กิจกรรมด้านอุตสาหกรรมสามารถแยกประเภทได้ดังนี้

-โรงงานผลิตเนยแข็งและไอศกรีม	จำนวน	1	โรง
-โรงงานทอกระสอบ	จำนวน	1	โรง
-โรงงานเลื่อยจักร	จำนวน	2	โรง
-โรงงานผลิตวัสดุก่อสร้างและเครื่องตกแต่ง	จำนวน	7	โรง
-โรงพิมพ์	จำนวน	3	โรง
-โรงงานทำแป้งมัน	จำนวน	20	โรง
-โรงงานทำขนมเครื่องปรุงอาหาร	จำนวน	3	โรง
-โรงงานผลิตเครื่องจักรกลโยธา	จำนวน	2	โรง
-โรงงานไม้หิน	จำนวน	5	โรง
-โรงทำน้ำแข็ง	จำนวน	2	โรง
-โรงงานหล่อดอกยาง	จำนวน	6	โรง
-โรงสีข้าว	จำนวน	11	โรง
-โรงงานหินอ่อน	จำนวน	17	โรง
-โรงงานไม้กวาด	จำนวน	1	โรง

ฯลฯ

กิจกรรมด้านอุตสาหกรรมในชุมชนเมืองปากช่องนั้น มีอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ คือ โรงงานทอกระสอบปากช่อง โรงงานไม้กวาด และโรงไม้หิน ฯลฯ โรงงานที่มีความสำคัญมากคือ ‘บริษัท กระสอบปากช่อง จำกัด’ เพราะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่มีคนงานมากที่สุดคือ 1,647 คน อุตสาหกรรมอื่นๆ เป็นการผลิตขนาดเล็กซึ่งบริการคนในชุมชนเป็นหลักเพราะเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของชาวเมือง เช่น

โรงงานแปรรูป โรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว โรงงานทำขนมและอาหาร ฯลฯ ด้านอุตสาหกรรมบริการนั้น ส่วนใหญ่เป็นร้านซ่อมรถ ที่ให้บริการทั้งคนในชุมชนเมืองปากช่องและผู้เดินทางผ่านไปมาด้วย

3. พาณิชยกรรมและการบริการ

ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนเมืองปากช่องมีอาชีพด้านการค้าและบริการ ผู้ใช้บริการมีทั้งประชาชนในเขตเทศบาลเอง ประชาชนที่เป็นนักท่องเที่ยวหรือผู้สัญจรผ่านทางเข้ามาในเทศบาล และประชาชนจากพื้นที่ต่าง ๆ นอกเขตเทศบาล

กิจกรรมด้านการค้าและบริการ สามารถแยกประเภทได้ดังนี้

- ย่านการค้า ได้แก่

- ย่านการค้าหลักบริเวณตลาดเทศบาลตำบลปากช่อง ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์

กลางการค้าของเมืองริมถนนมิตรภาพ ประกอบด้วยตลาดที่มีเนื้อที่ต่อกัน ดังนี้

- ตลาดสดเทศบาลตำบลปากช่องมีจำนวนผู้ค้าขายประมาณ 100 ราย ตั้งอยู่บริเวณถนนเทศบาล 19 เป็นของเทศบาลตำบลปากช่อง โดยจะเก็บค่าเช่าแผงเป็นล๊อกรายละ 200 บาทต่อเดือน ผู้ค้าส่วนใหญ่ก็เป็นคนในชุมชนเมืองปากช่อง (การสัมภาษณ์คุณกรรณิการ์ ไพลิ่งเหลื่อม เจ้าหน้าที่กองคลัง เทศบาลตำบลปากช่อง, 4 เมษายน 2544 เวลา 15.00 น. ณ กองคลังเทศบาลตำบลปากช่อง)

- ตลาดแซก ตั้งอยู่หลังสถานีขนส่งปากช่อง (เก่า)

- ตลาดพงษ์เพชร ตั้งอยู่ระหว่างถนนนครราชสีมา 2 กับถนนนครราชสีมา 4

- ตลาดกังวาล ตั้งอยู่ในถนนนครราชสีมา 2

- ตลาดรถไฟ ตั้งอยู่ริมทางรถไฟด้านตะวันออก เป็นตลาดเช้าที่เกษตรกรจะนำผลผลิตมาขายแต่เช้าแล้วแม่ค้าจะไปซื้อเพื่อมาขายยังตลาดสดอื่นในเมือง

- ตลาดนัดกลางคืน (Night Bazaar) มีจำนวนผู้ค้าขายประมาณ 252 ราย อยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลปากช่อง โดยจะเก็บค่าเช่าเป็นล๊อกรายละ 300 บาทต่อเดือน เริ่มเปิดขายตั้งแต่เวลา 16.00-22.00 น. (การสัมภาษณ์คุณกรรณิการ์ ไพลิ่งเหลื่อม เจ้าหน้าที่กองคลัง เทศบาลตำบลปากช่อง) ตั้งอยู่ริมถนนมิตรภาพฝั่งตะวันตกระหว่างถนนเทศบาล 17 กับถนนเทศบาล 19

- พญาเย็นพลาซ่าเป็นตลาดนัดกลางคืน ตั้งอยู่ในซอยที่อยู่ระหว่างถนนเทศบาล 17 กับถนนเทศบาล 19 จะเชื่อมต่อกับ Night Bazaar

- ย่านการค้ารอง

ได้แก่ ตลาดหนองสาหร่ายที่ตั้งอยู่ตรงจุดเชื่อมต่อย่านมิตรภาพกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2235 มีจำนวนร้านค้าประมาณ 60 ราย

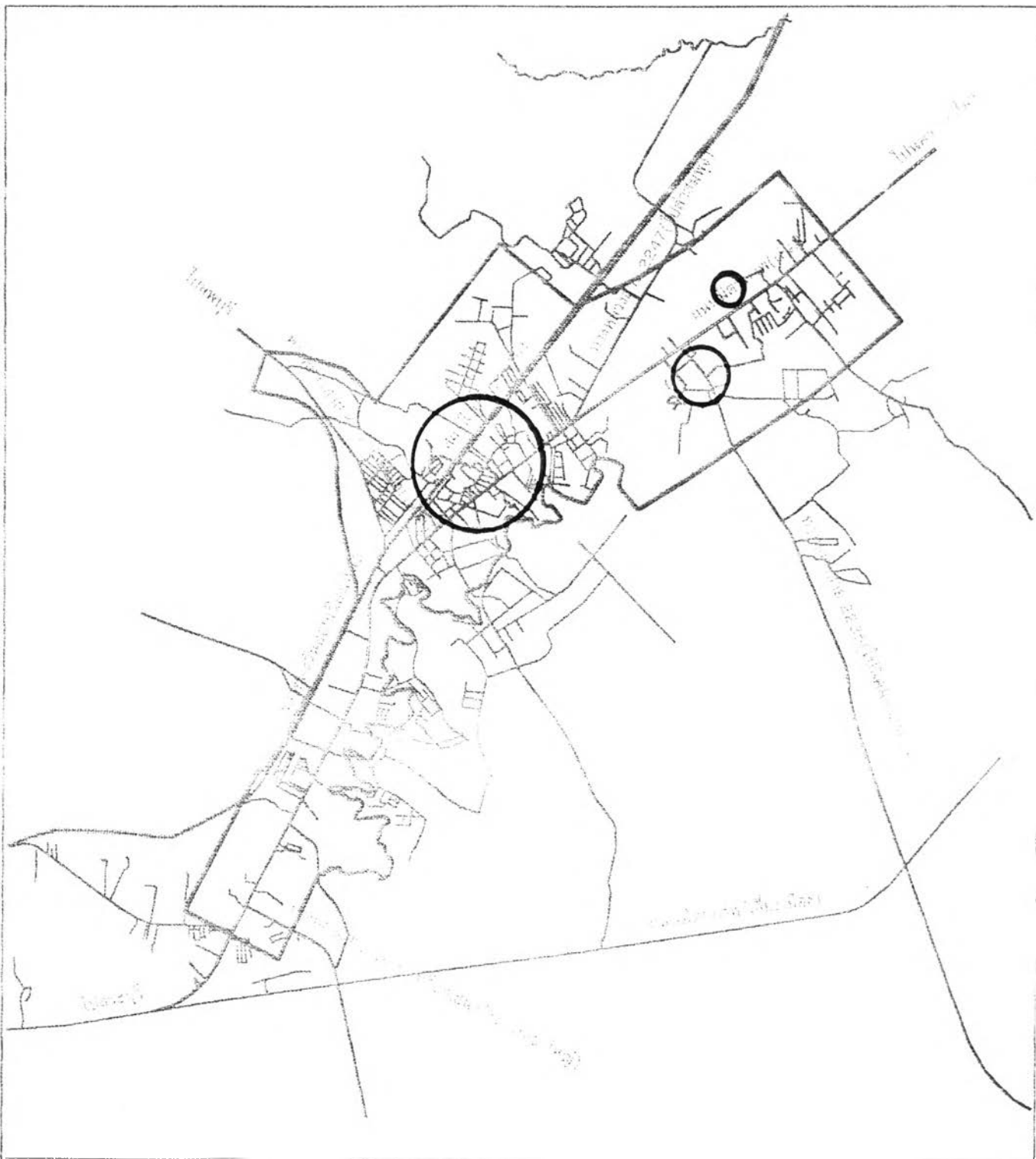
นอกจากย่านการค้าหลักและย่านการค้ารองแล้ว ยังมีตลาดสดมิตรภาพเป็นตลาดของเอกชนที่เพิ่งเปิดใหม่ (9 กันยายน 2543) ตั้งอยู่ติดโรงงานเหล็กอิมทลีสริมถนนมิตรภาพ ตรงข้ามกับวัดจันทิก มีเป้าหมายที่จะให้เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าการเกษตร และให้บริการสินค้าอุปโภคทั้งอาหาร และผลไม้ (ดูแผนพื้นที่ 3.7 ประกอบ)

- โรงฆ่าสัตว์ มีอยู่ 1 โรง เป็นของเทศบาลตำบลปากช่อง อยู่ในความควบคุมของฝ่ายสาธารณสุขเทศบาล

- สถานีบริการน้ำมัน ตั้งกระจายอยู่เป็นกลุ่มๆ ละ 2-3 แห่ง ตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก ส่วนใหญ่เป็นสถานีบริการขนาดใหญ่ มีร้านอาหารและห้องสุขา บริการอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

- ร้านอาหาร ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณย่านศูนย์กลางชุมชน จำหน่ายอาหารหลายประเภท รวมทั้งมีร้านอาหารรวมตัวกันเป็นตลาดโต้รุ่ง ทางด้านตะวันออกของถนนมิตรภาพให้บริการจำหน่ายอาหารตลอดคืนอีกด้วย เริ่มเปิดขายตั้งแต่ประมาณ 4 โมงเย็น

- ร้านทอง ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณตอนในถนนแยกจากถนนมิตรภาพ และมักจะอยู่รวมเป็นกลุ่ม โดยเฉพาะบริเวณถนนเทศบาล (อาภารัตน)

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สัญลักษณ์ :

ย่านการค้าหลักและ Night Bazaar

ตลาดหนองสาหร่าย

ตลาดสดมิตรภาพ

ที่มา :

แสดง :

ที่ตั้งของตลาดสำคัญในเมือง

แผนที่ : 3.7

มาตราส่วน :

-ร้านขายยา เป็นร้านขายยาแผนปัจจุบันเกือบทั้งหมด มีเพียง 2 แห่ง ที่เป็นร้านขายยาแผนโบราณ ร้านขายยาดังกระจายกันอยู่บริเวณต่างๆ ของศูนย์กลางชุมชน

-โรงพยาบาลในตำบลมทรสพนั้น มีโรงพยาบาล 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลปริมาตรซึ่งตั้งอยู่ติดกับสถานีขนส่ง โรงพยาบาลรพญาเย็นรามาตั้งอยู่บริเวณถนนเทศบาล (อาภารัตน) สำหรับสถานบริการกลางคืนประเภทไนท์คลับนั้น จะมีในลักษณะห้องอาหารที่เปิดจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่มและมีดนตรีในเวลากลางวันซึ่งมีอยู่ประมาณ 2-5 แห่ง

-โรงแรม มีจำนวน 13 แห่ง ตั้งอยู่ติดกับถนนมิตรภาพเป็นส่วนใหญ่ กระจายตัวออกไปโดยเฉพาะในบริเวณย่านศูนย์กลาง มักมีขนาดตั้งแต่ 30 ห้องขึ้นไป

-ธนาคารในเขตเทศบาลตำบลปากช่องนั้นมีอยู่ทั้งหมด 12 แห่ง เป็นธนาคารสาขาทั้งหมด คือ ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารทหารไทย ธนาคารไทยทุน ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารนครธน ธนาคารนครหลวงไทย ธนาคารศรีนคร

การเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายของชุมชนเมืองปากช่องกับเมืองอื่นในจังหวัด

นครราชสีมา

จากตารางที่ 3.6 พบว่า รายได้เทศบาลสิ้นปีงบประมาณ 2542 ของ จ.นครราชสีมา นั้น เทศบาลนครนครราชสีมา มีรายได้จริงสูงสุดที่สุดคือ 318,628,989.07 บาท หรือร้อยละ 43.10 ของรายได้จริงของเทศบาลทั้งจังหวัด รองลงมาคือ เทศบาล ต.บัวใหญ่ , เทศบาล ต.ปากช่อง และ เทศบาล ต.โนนสูง จำนวน 67,270,802.17 , 65,230,652.60 และ 47,150,648.13 บาท หรือร้อยละ 9.10 , 8.82 และ 6.38 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนเมืองอื่นใน จ.นครราชสีมา พบว่าเทศบาลตำบลปากช่องเป็นชุมชนเมืองที่มีความสำคัญหรือบทบาทเป็นอันดับที่ 2 โดยเทศบาลนครนครราชสีมาอยู่ในอันดับที่ 1 ทั้งขนาดประชากรและรายได้ของท้องถิ่นหรือเทศบาล (รองลงมาคือ เทศบาลตำบลบัวใหญ่และโนนสูง) ดูตารางความสัมพันธ์ระหว่างขนาดประชากรและรายได้จริงของเทศบาลปี 2542 ประกอบ อีกทั้งความหนาแน่นของประชากรยังไม่สูงนักจึงสามารถรองรับสามารถรองรับการขยายตัวของประชากรได้อีก

ราคาประเมินที่ดิน

การประเมินราคาที่ดินนั้นมีประโยชน์ในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้คุ้มค่ากับราคาที่ดิน ราคาประเมินที่ดินในชุมชนเมืองปากช่อง บริเวณที่มีราคาที่ดินสูงก็ได้แก่บริเวณที่อยู่ศูนย์กลางการค้าหรือติดต่อกับศูนย์กลางเมือง บริเวณที่อยู่ 2 ข้างทางโดยเฉพาะถนนสายหลักคือถนนมิตรภาพจะมีราคาที่ดินสูงกว่าพื้นที่อื่นในเมือง เนื่องจากมีการเข้าถึงพื้นที่สะดวกทั้งด้านการคมนาคมขนส่ง การให้บริการสาธารณสุขปโภคและสภาพถนนที่ดีกว่า

กรรมสิทธิ์ที่ดิน

กรรมสิทธิ์ที่ดินจะแสดงถึงความเป็นไปได้ในการนำพื้นที่มาพัฒนาเมือง กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ต่างกันก็จะนำไปสู่รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ย่อยหรือที่ตั้งของกิจกรรมทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจในเมืองที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมและความพร้อมของพื้นที่

3.2 การเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองปากช่อง

การศึกษาวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของเมือง ทำให้ทราบถึงอดีตและปัจจุบันของชุมชนเมืองนั้นว่ามีทิศทางใด ขยายตัว หรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร อันจะนำไปสู่การคาดการณ์แนวโน้มของเมืองในอนาคต

3.2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ

ด้านการตั้งถิ่นฐาน

การศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองปากช่อง ได้แบ่งเป็นช่วงเวลาตามการเปลี่ยนแปลงฐานะของชุมชนโดยศึกษาจากเอกสารของทางราชการส่วนท้องถิ่น (เทศบาลตำบลปากช่อง) และภาพถ่ายทางอากาศ วิวัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองปากช่อง แบ่งได้ดังนี้

1. ช่วงก่อตั้งชุมชน

เริ่มแรกปากช่องเป็นหมู่บ้านเล็กๆ มีบ้านเพียงไม่กี่หลังคาเรือนที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขาตองพญาเย็น ขึ้นอยู่กับบ้านชนงพระ ตำบลชนงพระ อำเภอจันทัก (อำเภอสีคิ้วในปัจจุบัน) จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาใน พ.ศ.2434 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้สร้างทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ปี 2441

การก่อสร้างทางรถไฟดำเนินมาเรื่อยๆจนกระทั่ง พ.ศ. 2441 ก็มาถึงหมู่บ้านดังกล่าว ในกรณีนี้ต้องมีการระเบิดเขาเพื่อทำทางรถไฟจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “ปากช่อง” (ซึ่งหมายถึงปากช่องเขานั่นเอง) เมื่อสถานีรถไฟถูกสร้างขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2441 ได้เกิดแหล่งชุมชนขึ้นโดยรอบสถานีรถไฟ เพราะการคมนาคมทางบกยังคงอาศัยตามเส้นทางเกวียนเป็นสำคัญ เมื่อมีสถานีรถไฟจึงเป็นสถานที่ใช้เป็นแหล่งขนถ่ายสินค้าทุกชนิดสู่หมู่บ้านปากช่อง การคมนาคมขนส่งส่วนใหญ่ต้องอาศัยทางรถไฟ ทำให้ตัวชุมชนและย่านการค้าจึงเกาะตัวหนาแน่นใกล้กับสถานีรถไฟ เขตความเจริญของย่านการค้าสมัยนั้นขนานยาวไปตามทางรถไฟ จนถึงวัดคีรีวันตัดทางด้านเหนือ และถึงโรงเลื่อยทางด้านใต้ ดังนั้นปากช่องจึงเป็นชุมชนเล็กๆ ที่เกิดจากการระเบิดภูเขาเพื่อสร้างเส้นทางรถไฟ

ต่อมาใน พ.ศ.2482 ทางราชการได้ย้ายที่ว่าการอำเภอจากบ้านจันทัก ไปอยู่ที่บ้านสีคิ้ว (สถานีรถไฟสีคิ้วในปัจจุบัน) ทั้งนี้เพราะบ้านจันทักมีใช้มาเรียชุกชุม บ้านปากช่องจึงได้มาขึ้นกับตำบลจันทัก หมู่บ้านปากช่องค่อยๆ ขยายตัวเติบโตเรื่อยมา จนได้รับยกฐานะขึ้นเป็น ต.ปากช่อง พ.ศ.2492

3. ปี 2499

ภายหลังจากปี พ.ศ.2498 ด้วยความช่วยเหลือจาก Agency for International Development (AID) และรัฐบาลสหรัฐอเมริกา จึงได้ทำการตัดถนนมิตรภาพ เพื่อเชื่อมภาคกลางของประเทศไปยัง จังหวัดนครราชสีมา (Ruth Sheldon Knowles “Thailand’s Friendship highway” Reader’s Digest (October 1972) pp. 43-47.) ถนนมิตรภาพ (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2) ได้ตัดผ่านหมู่บ้านปากช่อง จึงทำให้เป็นเส้นทางคมนาคมที่อำนวยความสะดวกสบายใหม่ เกิดสถานีขนส่งรถโดยสารขึ้นอันเนื่องมาจากที่ตั้งสัมพันธ์ที่ดีของหมู่บ้านปากช่อง เป็นผลให้หมู่บ้านเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว มีแหล่งชุมชนเกิดขึ้นโดยรอบสถานีรถไฟโดยสาร และในที่สุดย่านการค้าและชุมชนของทั้ง 2 บริเวณก็ขยายมาเชื่อมติดต่อกัน รวมมีระยะทางยาวประมาณ 1 กิโลเมตร หลังจากมีการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง ทำให้ตัวชุมชนและย่านการค้าขยายตัวและเจริญเติบโตอยู่ 2 ข้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ซึ่งตัวชุมชนมีการกระจายตัวเป็นรูปยาวตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ในแนวเหนือ-ใต้ เป็นระยะทางประมาณ 8-10 กิโลเมตร ต่อมาเมื่อประชากรหนาแน่นมากขึ้นจึงได้รับการยกฐานะเป็นสุขาภิบาลในปี พ.ศ.2499

4. ปี 2500

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ตำบลปากช่องได้เจริญขึ้นเป็นลำดับ ประกอบทั้งมีพลเมืองอยู่หนาแน่น โดยราษฎรไปมาติดต่อกับ อำเภอสีคิ้วไม่สะดวกเพราะระยะทางไกล การคมนาคมไม่ดีเจ้าหน้าที่ออกตรวจตราดูแลทุกข์สุขของประชาชนไม่ทั่วถึง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ยกฐานะ ตำบลปากช่อง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ เรียกว่า “กิ่งอำเภอปากช่อง” โดยให้ขึ้นอยู่กับการปกครองของ อำเภอสีคิ้ว ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2499

ที่ว่าการกิ่งอำเภอได้ถูกสร้างขึ้นติดกับถนนมิตรภาพประมาณ ปี 2500 และอยู่ห่างจากย่านการค้า ทั้ง 2 บริเวณในรัศมี 5 กิโลเมตร เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อแก่ประชาชนเป็นผลให้ความเจริญ ย่านการค้าทั้ง 2 จุดได้แผ่ขยายตามเส้นทางถนนมิตรภาพ เข้าสู่บริเวณที่ว่าการอำเภอ

นับแต่ได้ยกขึ้นเป็นกิ่งอำเภอแล้ว ทางราชการเห็นว่ากิ่งอำเภอปากช่องมีท้องที่กว้างขวาง มีชุมชน และชุมชนการค้าหนาแน่น มีสภาพเจริญขึ้นกว่าเดิมมาก เพื่อประโยชน์ในการปกครองและอำนวยความสะดวกให้แก่ราษฎรและส่งเสริมท้องถิ่นให้เจริญยิ่งขึ้น จึงให้ยกฐานะกิ่งอำเภอปากช่องขึ้นเป็นอำเภอปากช่อง ตามพระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอปากช่อง พ.ศ. 2501

5. ปี 2524

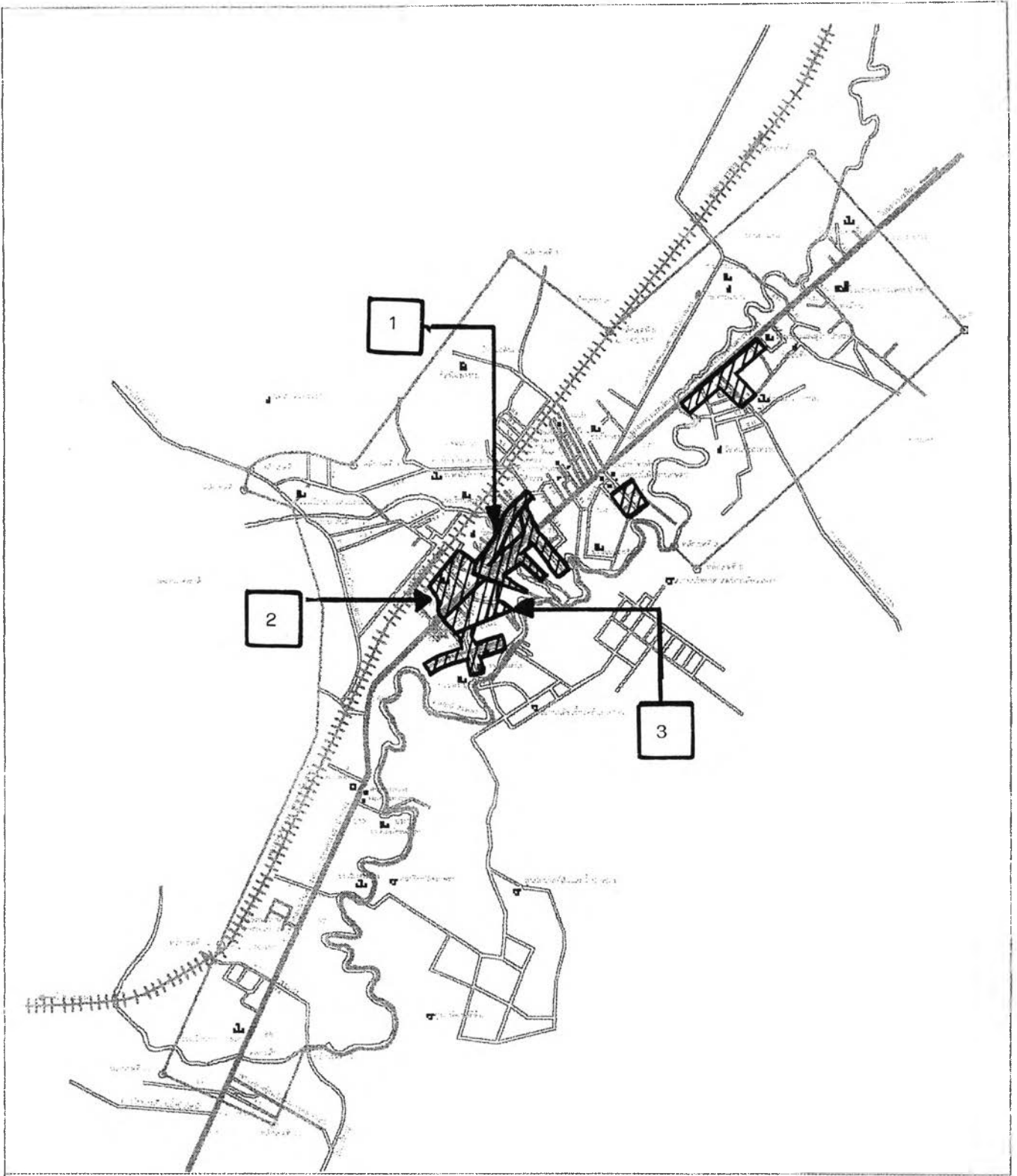
เนื่องจากสุขาภิบาลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีสภาพเหมาะสมที่จะยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลปากช่อง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองดูแลและทำนุบำรุงท้องถิ่นของตนตามระบบเทศบาล ทางราชการจึงได้ยกฐานะสุขาภิบาลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ขึ้นเป็นเทศบาลตำบลมีชื่อว่า “เทศบาลตำบลปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเทศบาลตำบลปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ.2524 เทศบาลตำบลปากช่องมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 15.25 ตารางกิโลเมตร

มีการสร้างสถานีรถไฟโดยสารขึ้นใหม่ ซึ่งตั้งอยู่ติดริมถนนมิตรภาพมาทางเดียวกับที่ว่าการอำเภอ การขยายตัวของย่านการค้าหนาแน่นของศูนย์กลางอำเภอปากช่อง ได้ติดตามออกมาทางสถานีรถไฟโดยสารใหม่ ในบริเวณที่เรียกว่า ย่านการค้าตลาดกึ่งวฟซึ่งง่ายต่อการเข้าถึงของประชาชนที่จะเข้าไปใช้บริการ และย่านการค้าเหล่านี้ได้ขยายตัวเข้าแทนที่บริเวณที่อยู่อาศัยเดิม โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความความสะดวกสบายในการเข้าถึงจากความเจริญของเส้นทางคมนาคม

6. ช่วงปัจจุบัน

ปัจจุบันเทศบาลตำบลปากช่องเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางการปกครองของ อำเภอปากช่อง ศูนย์กลางเมืองและย่านการค้าหนาแน่นยังกระจุกตัวอยู่บริเวณศูนย์กลางเดิม นอกจากนั้นยังมีการขยายตัวไปตามถนนมิตรภาพ-สายปากช่อง-นครราชสีมา จนถึงบริเวณตลาดหนองสาหร่ายซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวเช่นกัน ส่วนบริเวณย่านการค้าเล็กๆ อยู่นอกเขตย่านการค้าใหญ่ของเมืองเป็นร้านขายปลีกเกิดขึ้นบริเวณริมเส้นทางคมนาคม หรือเกิดขึ้นบริเวณทางแยกของเส้นทางคมนาคม เพื่อให้บริการแก่ชุมชนในบริเวณนั้นรวมทั้งคลังเก็บสินค้าและร้านซ่อมเครื่องยนต์ซึ่งมักมีเสียงรบกวนหรืออาจสร้างมลพิษทางสิ่งแวดล้อมต่อสิ่งรอบข้างได้ จึงมักจะตั้งอยู่ตามเขตชานเมืองริมเส้นทางคมนาคม

ในอดีตการเดินทางเข้า-ออกภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องผ่านชุมชนเมืองปากช่อง เนื่องจากมีที่ตั้งเป็นเมืองหน้าด่านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขา มีแม่น้ำลำตะคองไหลผ่านตัวเมือง จึงเกิดการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นในบริเวณนี้ และกลายเป็นจุดพักของการเดินทางด้วยยานพาหนะต่างๆ ความได้เปรียบเชิงที่ตั้งจึงเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการตั้งถิ่นฐานของชุมชนใหม่ และการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว แต่หลังจากการสร้างและเปิดใช้ทางเลี่ยงเมืองทำให้ปริมาณการจราจรของชุมชนเมืองปากช่องลดลง (ดูแผนพื้นที่ 3.8 ประกอบ)

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จ.นครราชสีมา

สัญลักษณ์ :

	บริเวณที่พักอาศัยช่วงแรก
	ย่านการค้าอำเภอ
	ย่านการค้ารถไฟ
	ย่านการค้ารถยนต์

แสดง :

การตั้งถิ่นฐานช่วงแรก

แผนที่ : 3.8

มาตราส่วน :

0 0.3 0.75 1.5 Km.

ที่มา :

ด้านการใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดินของชุมชนเมืองปากช่องนั้นได้แบ่งระยะเวลาการศึกษาเป็น 2 ช่วงปี ตามที่กรมการผังเมืองได้ทำการสำรวจและคำนวณพื้นที่การใช้ที่ดินประเภทต่างๆไว้ ซึ่งกรมการผังเมืองได้ทำการสำรวจ 2 ครั้ง คือ ปี 2530 และ ปี 2542 จากตารางที่ 3.7 และแผนภูมิที่ 3.2 พบว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในชุมชนเมืองปากช่องในช่วง 12 ปี ที่ผ่านมามีอัตราการเพิ่มของการใช้ที่ดินแต่ละประเภท ทั้งเพิ่มขึ้นและลดลงในสัดส่วนที่ไม่มากนัก พื้นที่อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างปี 2530 มีประมาณ 12,054.94 ไร่ ปี 2542 มีประมาณ 12,155.65 ไร่ เพิ่มขึ้นจากเดิม 100.71 หรือร้อยละ 0.84 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในชุมชนเมืองปากช่องมีดังนี้

1. ประเภทพาณิชยกรรม การใช้ที่ดินประเภทการค้าและบริการของเมืองเดิม (2530) มีพื้นที่ 172 ไร่ ปัจจุบัน (2542) มีพื้นที่ 366.02 ไร่ มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเพิ่มขึ้น 194.02 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 112.80 จากยอดรวมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทั้งพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นรวม 445.53 ไร่ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมของการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.55 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมมีส่วนเพิ่มขึ้นจากเดิมมากที่สุดเมื่อเทียบกับการใช้ที่ดินประเภทอื่นแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านการค้าและบริการมีการเติบโตมากกว่าด้านอื่น เพื่อรองรับการให้บริการแก่ประชาชนทั้งในพื้นที่เอง อีกส่วนหนึ่งบริการประชาชนในอำเภอซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มของประชากรในพื้นที่ตำบลที่ต่อเนื่องกับชุมชนเมือง

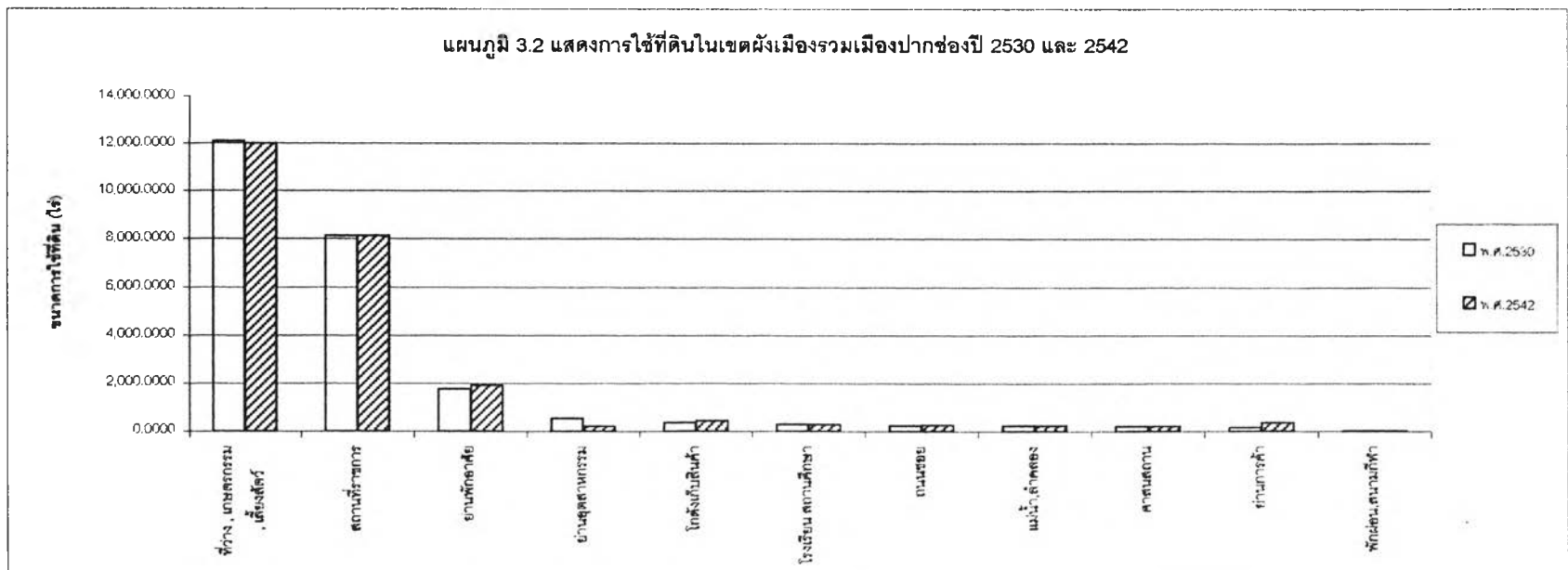
2. ประเภทที่พักอาศัย การใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยของเมืองมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเพิ่มขึ้น 152.84 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.65 จากยอดรวมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทั้งพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นรวม 445.53 ไร่ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมของการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.31 การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิมเนื่องจากพื้นที่พักอาศัยเดิมบริเวณกลางเมืองหรือใกล้ย่านพาณิชยกรรมถูกแทนที่ด้วยอาคารพาณิชยกรรม ทำให้ที่พักอาศัยต้องขยายหรือย้ายออกไปอยู่ที่อื่นที่ไม่ไกลจากเมือง จึงเกิดการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยมากขึ้น

3. ประเภทอุตสาหกรรม การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมของเมืองมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมลดลง 344.79 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.48 จากยอดรวมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทั้งพื้นที่ที่ลดลงรวม 445.53 ไร่ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมของการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมลดลงร้อยละ 77.39 การเปลี่ยนแปลงทั้งจากเดิมและเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมของการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมมีส่วนลดลงค่อนข้างมาก เนื่องจากพื้นที่อุตสาหกรรมส่วนหนึ่งใกล้ย่านชุมชนหรือใกล้ย่านพาณิชยกรรมซึ่งเมื่อเมืองมีการขยายตัวขึ้นทำให้ไม่มีที่ว่างที่จะขยายพื้นที่และไม่เหมาะสมในการขยายโรงงานใกล้แหล่งชุมชนที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหามลพิษตามมา อีกประการหนึ่งเพราะสภาพปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีผลกระทบอย่างมากต่อการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงทำให้อุตสาหกรรมมีการลดขนาดสถานประกอบการลงหรือบางที่ก็ปิดตัวลง เช่น โรงงานทอกระสอบปากช่องที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และมีพื้นที่มากที่สุดเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นในชุมชนเมืองปากช่อง ที่มีการปรับเปลี่ยนลดจำนวนคนงานและการผลิตลงเนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจและวัตถุดิบที่มาป้อนโรงงาน รวมถึงการเปลี่ยนพื้นที่ส่วนหนึ่งของโรงงานเป็นโกดังเก็บสินค้าแทน อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่เหลือจะเป็นประเภทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวเมืองและอุตสาหกรรมแก่พื้นที่ชนบทรอบนอกและอุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยว เช่น อุ้ ซ่อมรถ โรงน้ำแข็ง โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร และอาหารสัตว์ ฯลฯ

4. ประเภทโกดังสินค้า การใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยของเมืองมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเพิ่มขึ้น 71.02 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.80 จากยอดรวมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทั้งพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นรวม 445.53 ไร่ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมของการใช้ที่ดินประเภทคลังสินค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.95 การเปลี่ยนแปลงทั้งจากเดิมและจากยอดรวมของการเปลี่ยนแปลงมีส่วนเพิ่มขึ้น โดยบางส่วนโกดัง

ตาราง 3.7 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตผังเมืองรวมเมืองปากช่องปี 2530 และ 2542

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่(ไร่)		ร้อยละ		Growth Rate	Relative Change	คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต				Growth Rate	Relative Change	ร้อยละ
	ปี 2530	ปี 2542	ปี 2530	ปี 2542			ปี 2547	ปี 2552	ปี 2557	ปี 2562			
					2530-2542	2530-2542					2542-2562	2542-2562	
ที่ว่าง , เกษตรกรรม , เลี้ยงสัตว์	12,107.5600	12,006.852	50.1089	49.6921	-0.0007	-0.8318	11,965.1374	11,923.5682	11,882.1433	11,840.8624	-0.0007	-1.38	49.01
สถานที่ราชการ	8,123.1300	8,123.100	33.6187	33.6186	-0.0000003	-0.0004	8,123.0875	8,123.0750	8,123.0625	8,123.0500	-0.0000003	-0.001	33.62
ย่านพักอาศัย	1,767.8600	1,920.703	7.3165	7.9491	0.0069	8.6457	1,988.2244	2,058.1193	2,130.4714	2,205.3670	0.0069	14.82	9.13
ย่านอุตสาหกรรม	560.8100	216.016	2.3210	0.8940	-0.0764	-61.4815	145.1601	97.5460	65.5499	44.0488	-0.0764	-79.61	0.18
โกดังเก็บสินค้า	377.8100	448.828	1.5636	1.8575	0.0145	18.7973	482.2247	518.1063	556.6578	598.0779	0.014458	33.253	2.48
โรงเรียน สถานศึกษา	309.4400	309.440	1.2807	1.2807	0.0000	0.0000	309.4400	309.4400	309.4400	309.4400	0.0000	0.00	1.28
ถนนรอย	254.9700	282.616	1.0552	1.1696	0.0086	10.8428	295.0018	307.9306	321.4260	335.5128	0.0086	18.72	1.39
แม่น้ำ,ลำคลอง	246.1900	246.200	1.0189	1.0189	0.0000	0.0041	246.2042	246.2083	246.2125	246.2167	0.0000	0.01	1.02
ศาสนสถาน	227.5200	227.520	0.9416	0.9416	0.0000	0.0000	227.5200	227.5200	227.5200	227.5200	0.0000	0.00	0.94
ย่านการค้า	172.0000	366.016	0.7118	1.5148	0.0650	112.7998	501.3653	686.7662	940.7270	1,288.6004	0.0650	252.06	5.33
พักผ่อน,สนามกีฬา	15.2100	15.210	0.0629	0.0629	0.0000	0.0000	15.2100	15.2100	15.2100	15.2100	0.0000	0.00	0.06
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	24,162.5000	24,162.5000	100.0000	100.0000	0.0000	0.0000	24,162.5000	24,162.5000	24,162.5000	24,162.5000	0.0000	0.00	100.00

สินค้าเกิดขึ้นแทนที่โรงงานอุตสาหกรรมเนื่องจากสภาพการประกอบการไม่ดี นอกจากนั้นการเพิ่มขึ้นของโกดังสินค้าก็เพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจทั้งในเมืองและพื้นที่ชนบทรอบนอก

5. พื้นที่ถนนและซอย การใช้ที่ดินประเภทนี้มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเพิ่มขึ้นเล็กน้อย 27.65 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.84 จากยอดรวมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทั้งพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นรวม 445.53 ไร่ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมของการใช้ที่ดินเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.21 การเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิมเนื่องจากพื้นที่สิ่งก่อสร้างต่างๆมีขนาดเพิ่มขึ้นและตัวเมืองมีการกระจายตัวมากขึ้น จึงต้องมีการเพิ่มเส้นทางคมนาคมเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการจราจร นอกจากนั้นยังมีโครงการต่างๆของท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลปากช่องที่มีการปรับปรุง ขยายและซ่อมแซมระบบถนนในเมืองมากขึ้น

6. สถาบันราชการ สาธารณสุขและสาธารณสุขโคก มีการใช้ที่ดินที่เปลี่ยนแปลงลดลงจากเดิมเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.0004 การเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมลดลงร้อยละ 0.01

7. สถานศึกษา ศาสนสถาน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และแม่น้ำลำคลองมีการใช้ที่ดินเท่าเดิม

8. ที่ว่าง พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่เลี้ยงสัตว์ การใช้ที่ดินประเภทนี้มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมลดลง 100.71 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.83 จากยอดรวมการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทั้งพื้นที่ที่ลดลงรวม 445.53 ไร่ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมของการใช้ที่ดินประเภทที่ว่าง พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่เลี้ยงสัตว์ลดลงร้อยละ 22.60 การเปลี่ยนแปลงลดลงของจากเดิมเนื่องจาก พื้นที่เหล่านี้ถูกแทนที่ด้วยพื้นที่อาคารที่เป็นสถานประกอบการร้านค้าและบริการซึ่งเกิดจากการขยายตัวของตัวเมืองเพิ่มขึ้นนั่นเอง

ชุมชนเมืองปากช่องมีการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวของพื้นที่เมืองในแนวราบ เนื้อเมืองมีการขยายตัวตามเส้นทางคมนาคมหลักและพื้นที่ว่างที่เป็นที่ราบในเมือง โดยการใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมและบริการมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากเดิมสูงที่สุด รองลงมาคือที่พักอาศัย โกดังสินค้าและถนน ซอย แสดงว่ากิจกรรมด้านการค้าและบริการมีการขยายตัวเชิงพื้นที่สูง เพื่อรองรับการขยายตัวของประชากรและเศรษฐกิจที่มีการเติบโตในอำเภอปากช่องและพื้นที่ที่อยู่ติดเมือง ส่วนโกดังสินค้าก็มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเพื่อเก็บสินค้าของร้านค้าและโรงงานผลิตสินค้าต่างๆในเมือง นอกจากนั้นชุมชนเมืองปากช่องยังเป็นแหล่งโกดังสินค้าเกษตรที่เกษตรกรรอบนอกนำผลผลิตเข้ามาขายในเมือง ขณะเดียวกันที่อยู่อาศัย ถนนและซอยก็มีการเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการเติบโตและขยายตัวของเมืองทั้งด้านเศรษฐกิจและประชากร ในทางตรงกันข้ามการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมกลับลดลงเป็นอย่างมากอันเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และสภาพพื้นที่เมืองที่ไม่เหมาะสมกับการตั้งหรือขยายโรงงานอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องใช้พื้นที่มากหรืออุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษแก่ชุมชน (ดูแผนที่ที่ 3.9 และ 3.10 ประกอบ)

ด้านการคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งมีความสัมพันธ์ควบคู่มากับการกำเนิดและการขยายตัวของชุมชนเมืองปากช่องเป็นอย่างมาก เส้นทางคมนาคมขนส่งหลักคือ ทางรถไฟและรถยนต์มีการเปลี่ยนแปลงคู่มากับการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง ดังนี้

1. ทางรถไฟ

ระยะแรกของการกำเนิดชุมชนเมืองปากช่องนั้นเกิดมาจากการสร้างทางรถไฟและสถานีรถไฟ ดังนั้นการคมนาคมขนส่งทางรถไฟจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนมาก แต่ปัจจุบันการคมนาคมขนส่งทางรถไฟได้ลดบทบาทลงเนื่องจากการคมนาคมทางรถยนต์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น จำนวนสินค้าที่บรรทุกโดยรถไฟที่ อำเภอปากช่องตามสถานีต่างๆ ปริมาณสินค้าทั้งอำเภอมีจำนวนลดลง ส่วนปริมาณสินค้าที่สถานีรถไฟปากช่องซึ่งตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมืองปากช่องนั้น มีปริมาณลดลงเช่นกัน อัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงจากเดิมร้อยละ 92.87 ทั้งนี้เนื่องจากการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์สะดวกและรวดเร็วกว่าทางรถไฟ ทำให้ประหยัดเวลาในการขนส่งสินค้า

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

<p>สัญลักษณ์ :</p>		<p>แสดง :</p>
<p>□ ที่พักอาศัย</p> <p>■ พาณิชยกรรม</p> <p>■ อุตสาหกรรม</p> <p>□ โกดังสินค้า</p> <p>■ สถานที่ราชการ</p> <p>■ โรงเรียน,สถานศึกษา</p> <p>■ ศาสนสถาน</p> <p>■ เกษตรกรรม</p>	<p>— เขตผังเมืองรวม</p> <p>— เขตเทศบาล</p> <p>— ทางหลวงแผ่นดิน</p> <p>— ถนนเทศบาล</p> <p>~ แม่น้ำ</p> <p>— ทางรถไฟ</p>	<p>การใช้ที่ดินผังเมืองรวม เมืองปากช่อง พ.ศ.2530</p>
		<p>แผนที่ : 3.9</p>
		<p>มาตราส่วน :</p> <p>0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 KM.</p> <p></p>
		<p>ที่มา :</p> <p>กรมผังเมือง</p>

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สัญลักษณ์ :		แสดง :	
	ที่พักอาศัย		การใช้ที่ดินผังเมืองรวม
	พาณิชยกรรม		เมืองปากช่อง พ.ศ.2542
	อุตสาหกรรม		แผนที่ 3.10
	โกดังสินค้า		มาตราส่วน :
	สถานที่ราชการ		
	โรงเรียน,สถานศึกษา		
	ศาสนสถาน		ที่มา :
	เกษตรกรรม		กรมผังเมือง

2. ทางรถยนต์

พบมีการตัดถนนผ่านชุมชนเมืองปากช่องคือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 เดิม (ถนนมิตรภาพ) การคมนาคมทางรถยนต์จึงเข้ามามีความสำคัญแทนรถไฟทำให้ปริมาณรถที่ผ่านเข้า-ออกตัวเมืองมีจำนวนมากก่อให้เกิดปัญหาการจราจรภายในพื้นที่ชุมชน แต่ช่วงประมาณปี 2535 มีการสร้างถนนเลี่ยงเมือง หรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ใหม่) ซึ่งทำหน้าที่รองรับปริมาณการจราจรที่จะผ่านเข้า-ออกภาคตะวันออกเฉียงเหนือแทน ทำให้ปริมาณการจราจรภายในเมืองลดความแออัดและลดปริมาณรถที่สัญจรไป-มาลง จากการสำรวจ 'ข้อมูลด้านวิศวกรรมของผังเมืองรวม ชุมชนเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา (กรมการผังเมือง, 2542) ดังตาราง 3.8 พบว่า

ปริมาณการจราจรบนถนนสายหลักๆ มีดังนี้

-ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เลี่ยงเมือง) มีปริมาณการจราจร 2,200-3,500 PCU ในชั่วโมงเร่งด่วน

-ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 มีปริมาณการจราจร 1,800-2,700 PCU ในชั่วโมงเร่งด่วน

-ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2235 มีปริมาณการจราจร 500-800 PCU ในชั่วโมงเร่งด่วน

-ถนนเทศบาล 16 มีปริมาณการจราจร 400-600 PCU ในชั่วโมงเร่งด่วน

-ถนนเทศบาล 17 มีปริมาณการจราจร 350-500 PCU ในชั่วโมงเร่งด่วน

ปัจจุบันการจราจรในชุมชนปากช่อง มีสภาพคล่องและมีความสะดวก เนื่องจากปริมาณการจราจรบนถนนสายต่างๆ มีปริมาณไม่สูง ถนนส่วนใหญ่จะมีช่องทางเดินรถ 2 ช่องทาง (ไป-กลับ) และมีการจอดรถที่บริเวณริมถนนในย่านพาณิชยกรรม ซึ่งก็คขวางการจราจรและเสียช่องทางจราจร ทำให้ความสามารถในการรับปริมาณการจราจรและความคล่องตัวของการจราจรลดลง (คู่มือภูมิที่ 3.3 ประกอบ)

โดยการนับปริมาณการจราจรแยกประเภท พบว่ารถจักรยานยนต์มีปริมาณสูงสุดบนถนนเกือบทุกสาย และมีถนนบางสายที่มีปริมาณรถกระบะบรรทุก 4 ล้อ มีปริมาณพอๆ กันกับรถจักรยานยนต์ (คู่มือภูมิที่ 3.9 และแผนภูมิที่ 3.4 ประกอบ)

ปริมาณการจราจรในปัจจุบัน (พ.ศ.2542) เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในปี พ.ศ.2530 ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นมีเพียงทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เดิม) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณการจราจรลดลงโดย ปริมาณจราจรในชั่วโมงเร่งด่วน (Peak hour) ลดลงร้อยละ 22.34 ปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวัน (ADT) ลดลงร้อยละ 34.83 การที่ปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เดิม) ลดลงเนื่องจากในปี พ.ศ.2530 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เลี่ยงเมือง) ยังไม่ได้ก่อสร้าง ปริมาณการจราจรที่ได้จึงเป็นปริมาณการจราจรที่เกิดจากการเดินทางผ่านเมือง , การเดินทางระหว่างภายในกับภายนอกเมือง และการเดินทางภายในเมือง ส่วนข้อมูลที่ได้ในปี พ.ศ.2542 ปริมาณการจราจรที่เกิดจากการเดินทางระหว่างภายในกับภายนอกเมือง และการเดินทางภายในเมืองเท่านั้น สำหรับขบวนประเภทผ่านเมืองจะใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เลี่ยงเมือง) ซึ่งสะดวกและคล่องตัวกว่า

จากสาเหตุผลข้างต้น เมื่อเปรียบเทียบองค์ประกอบการจราจร (Traffic Composition) ของปี พ.ศ.2530 กับ ปี พ.ศ.2542 พบว่า ปริมาณรถบรรทุกขนาดกลางและขนาดใหญ่ ลดลงร้อยละ 9.66 รวมถึงรถโดยสารขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ลดลงร้อยละ 2.74 และ 1.15 ตามลำดับ

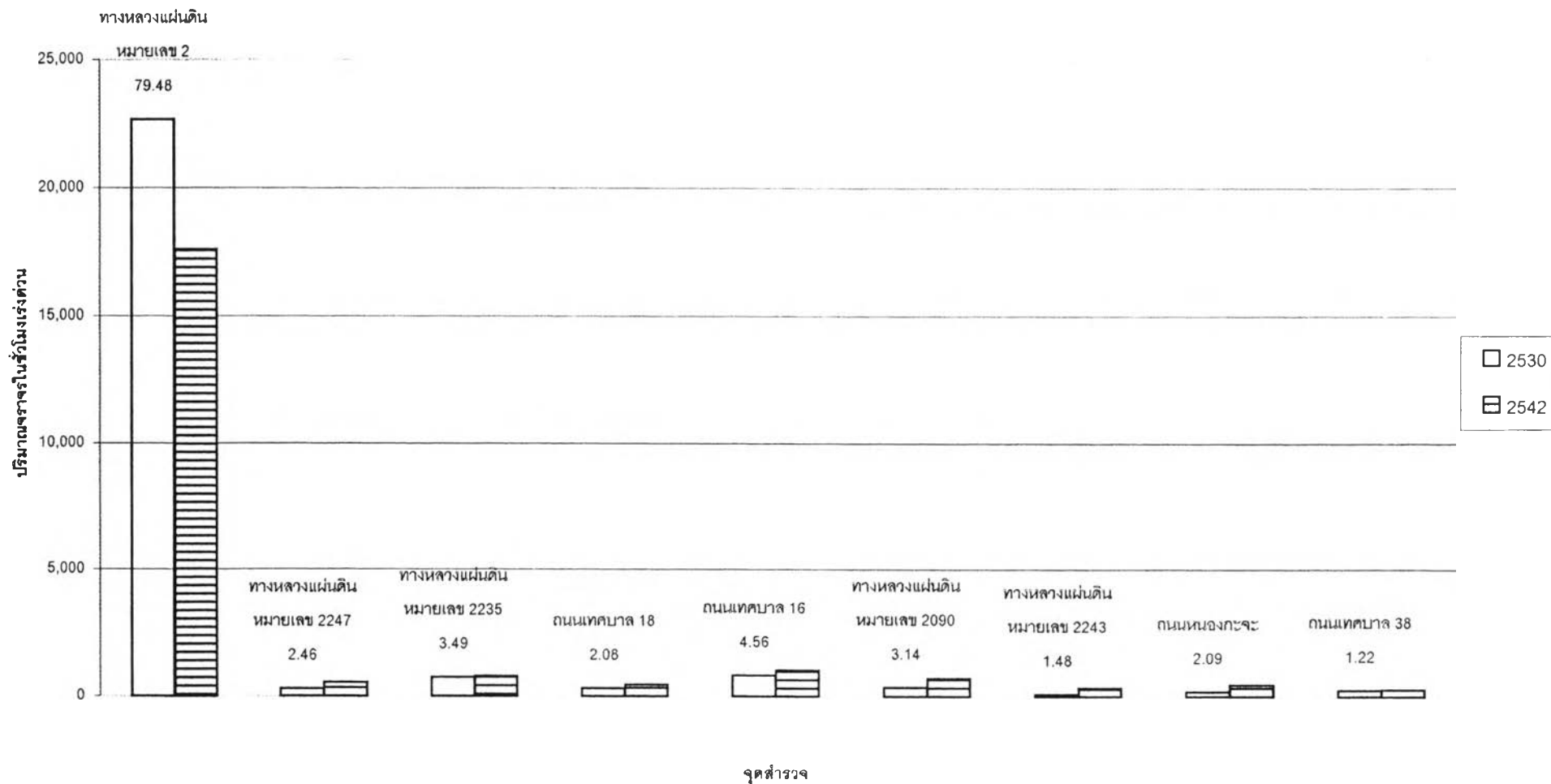
3.2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงและอัตราการเพิ่มของประชากรของชุมชนเมืองปากช่องหรือเทศบาลตำบลปากช่อง นอกจากจะศึกษาการเปลี่ยนแปลงในเมืองแล้วยังได้ทำการศึกษเปรียบเทียบกับประชากรในพื้นที่ตำบลต่างๆที่อยู่นอกเขตเทศบาล เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงประชากรของชุมชนเมืองปากช่องมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของประชากรรอบๆ พื้นที่เมืองด้วย

ตารางที่ 3.8 แสดงการเปรียบเทียบปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วนในปี พ.ศ.2530 กับปี พ.ศ.2542

จุดสำรวจ	ปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วน(PCU/Hr)				อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ย/ปี (%)
	ปี พ.ศ.2530	ร้อยละ	ปี พ.ศ.2542	ร้อยละ		
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2	22,651	88.15	17,589	79.48		
1	1,723	6.71	1,868	8.44	8.42	0.70
2	2,600	10.12	1,951	8.82	-24.96	-2.08
5	1,581	6.15	1,158	5.23	-26.76	-2.23
6	2,958	11.51	2,506	11.32	-15.28	-1.27
7	3,076	11.97	2,487	11.24	-19.15	-1.60
8	2,958	11.51	2,131	9.63	-27.96	-2.33
17	1,944	7.57	1,345	6.08	-30.81	-2.57
26	1,522	5.92	1,320	5.96	-13.27	-1.11
27	1,224	4.76	607	2.74	-50.41	-4.20
29	1,581	6.15	1,046	4.73	-33.84	-2.82
30	1,484	5.77	1,170	5.29	-21.16	-1.76
เฉลี่ย	2,059		1,599		-22.35	-1.86
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2247	298	1.16	544	2.46		
3	298	1.16	544	2.46	82.55	6.88
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2235	748	2.91	773	3.49		
4	748	2.91	773	3.49	3.34	0.28
ถนนเทศบาล 18	300	1.17	461	2.08		
9	300	1.17	461	2.08	53.67	4.47
ถนนเทศบาล 16	817	3.18	1,009	4.56		
11	408	1.59	581	2.63	42.40	3.53
21	409	1.59	428	1.93	4.65	0.39
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2090	353	1.37	695	3.14		
28	353	1.37	695	3.14	96.88	8.07
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2243	78	0.30	327	1.48		
23	78	0.30	327	1.48	319.23	26.60
ถนนหนองกะจะ	195	0.76	463	2.09		
22	114	0.44	374	1.69	228.07	19.01
24	81	0.32	89	0.40	9.88	0.82
ถนนเทศบาล 38	257	1.00	269	1.22		
31	257	1.00	269	1.22	4.67	0.39
รวม	25,697	100.00	22,130	100.00		

แผนภูมิ 3.3 ปริมาณการจราจรในชั่วโมงเร่งด่วน พ.ศ. 2530 และ 2542

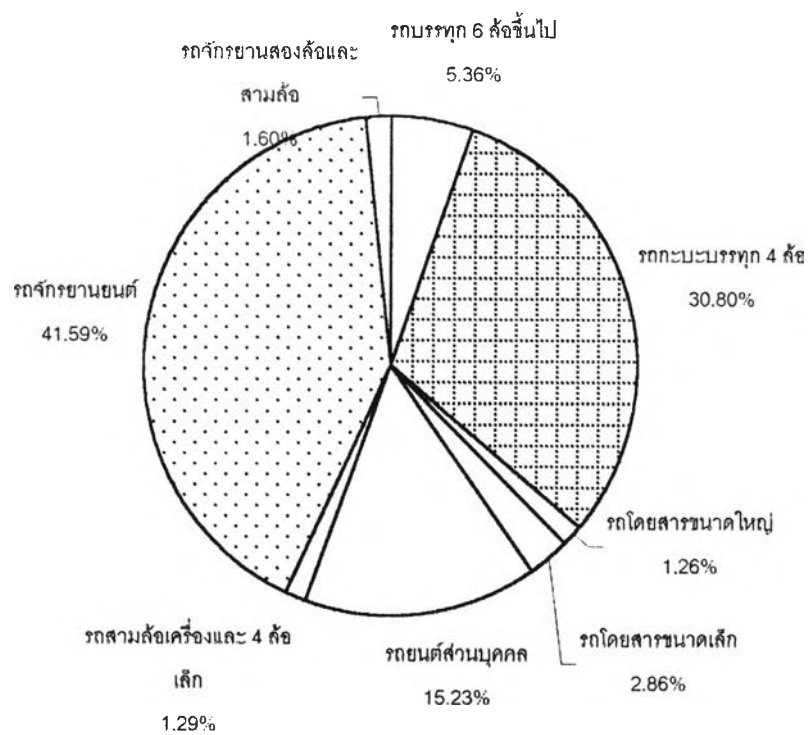

ตารางที่ 3.9 แสดงองค์ประกอบการจราจรของ พ.ศ.2530 กับ 2542

ประเภทรถ	องค์ประกอบการจราจร (%)		การเปลี่ยนแปลง
	ปี พ.ศ.2530	ปี พ.ศ.2542	
รถบรรทุก 6 ล้อขึ้นไป	15	5.34	-9.66
รถกระบะบรรทุก 4 ล้อ	30	30.69	0.69
รถโดยสารขนาดใหญ่	4	1.26	-2.74
รถโดยสารขนาดเล็ก	4	2.85	-1.15
รถยนต์ส่วนบุคคล	11	15.17	4.17
รถสามล้อเครื่องและ 4 ล้อเล็ก	4	1.29	-2.71
รถจักรยานยนต์	28	41.44	13.44
รถจักรยานสองล้อและสามล้อ	4	1.59	-2.41

ที่มา : กรมการผังเมือง

แผนภูมิที่ 3.4 แสดงองค์ประกอบการจราจรของ พ.ศ.2542

การเปลี่ยนแปลงประชากรช่วงปี พ.ศ.2537-2542

1. การเปลี่ยนแปลงประชากรจากยอดรวมของทั้งอำเภอ

จากยอดรวมการเปลี่ยนแปลงประชากรทั้งอำเภอที่เพิ่มขึ้นรวม 8,881 คน คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ ตำบลหนองสาหร่ายมีการเพิ่มของประชากรมากที่สุด รองลงมาคือ ตำบลพญาเย็น ตำบลชนงพระ ตำบลหมูสี ตำบลจันทน์ทิพย์ ตำบลปากช่อง ตำบลหนองน้ำแดง ตำบลวังไทร ตำบลคลองม่วง ตำบลโป่งตาลอง และ ตำบลวังกะทะ ประชากรเพิ่มขึ้น 3,111 , 1,259 , 1,124 , 888 , 659 , 576 , 477 , 442 , 137 , 119 และ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 35.03 , 14.18 , 12.66 , 9.92 , 7.42 , 6.49 , 5.37 , 4.98 , 1.54 , 1.34 และ 1.08 ตามลำดับ

จากยอดรวมการเปลี่ยนแปลงประชากรทั้งอำเภอที่ลดลงรวม 570 คน คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ มีเพียงประชากรในเขตเทศบาลตำบลปากช่องและ ตำบลกลางดงเท่านั้นที่ลดลง จำนวน 464 และ 106 คน คิดเป็นร้อยละ 81.40 และ 18.60 ของยอดรวมประชากรที่ลดลงใน อำเภอปากช่อง ตามลำดับ

2. การเปลี่ยนแปลงประชากรจากเดิม

จากตารางที่ 3.10 พบว่าการเปลี่ยนแปลงของประชากรระหว่าง พ.ศ.2537-2542 ใน อำเภอปากช่องเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 4.98 พื้นที่ที่ประชากรมีอัตราเพิ่มขึ้นจากเดิมมากที่สุดคือ ตำบลพญาเย็น รองลงมาได้แก่ ตำบลหนองสาหร่าย ตำบลชนงพระ ตำบลหมูสี ตำบลหนองน้ำแดง ตำบลจันทน์ทิพย์ ตำบลวังไทร ตำบลปากช่อง ตำบลโป่งตาลอง ตำบลคลองม่วง และ ตำบลวังกะทะ คิดเป็นร้อยละ 23.11 , 15.23 , 13.12 , 8.42 , 6.40 , 4.64 , 4.36 , 3.91 , 2.42 , 1.48 และ 1.07ตามลำดับ

ส่วนพื้นที่ที่ประชากรมีอัตราลดลงจากเดิมได้แก่ เทศบาลตำบลปากช่อง และ ตำบลกลางดงคิดเป็นร้อยละ 1.15 และ 0.90 ตามลำดับ

สามารถแบ่งกลุ่มพื้นที่ตามการเปลี่ยนแปลงประชากรทั้งการเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมและการเปลี่ยนแปลงจากเดิมได้ดังนี้

-กลุ่มที่ 1 การเปลี่ยนแปลงประชากรจากยอดรวมและการเปลี่ยนจากเดิมเพิ่มสูงได้แก่ ตำบลหนองสาหร่าย ตำบลพญาเย็น และ ตำบลชนงพระ

-กลุ่มที่ 2 การเปลี่ยนแปลงประชากรจากยอดรวมและการเปลี่ยนจากเดิมเพิ่มปานกลางได้แก่ ตำบลหมูสีและ ตำบลหนองน้ำแดง

-กลุ่มที่ 3 การเปลี่ยนแปลงประชากรจากยอดรวมและการเปลี่ยนจากเดิมเพิ่มต่ำ ได้แก่ ตำบลจันทน์ทิพย์ ตำบลวังไทร ตำบลปากช่อง ตำบลโป่งตาลอง ตำบลคลองม่วง และตำบลวังกะทะ

-กลุ่มที่ 4 การเปลี่ยนแปลงประชากรจากยอดรวมและการเปลี่ยนจากเดิมลดลง ได้แก่ เทศบาลตำบลปากช่อง และตำบลกลางดง

3. อัตราการเพิ่มของประชากร

อัตราการเพิ่มของประชากรระหว่างใน อำเภอปากช่อง พ.ศ.2537-2540 มีอัตราเพิ่มเพียงเล็กน้อยคือ 0.010 โดยชุมชนเมืองปากช่องมีอัตราเพิ่มประชากรลดลง 0.002 ส่วนพื้นที่ตำบลอื่นมีอัตราเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ยกเว้น ตำบลกลางดงที่มีอัตราเพิ่มลดลง)

การเปลี่ยนแปลงของประชากรในเขตชุมชนเมืองปากช่องมีอัตราลดลงทั้งเทียบกับยอดรวมการเปลี่ยนแปลงทั้งอำเภอและการเปลี่ยนแปลงจากเดิม แต่พื้นที่ตำบลที่อยู่ใกล้กับชุมชนเมืองปากช่องได้แก่ ตำบลหนองสาหร่ายและ ตำบลชนงพระมีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มขึ้นสูง เพราะ 2 ตำบลนี้เป็นพื้นที่ที่อยู่เชื่อมต่อกับชุมชนเมือง มีโครงข่ายทั้งการคมนาคมและสาธารณูปโภคที่เชื่อมโยงการเดินทางและการบริการกับชุมชนเมืองปัจจุบันได้สะดวก

ตารางที่ 3.10 เปรียบเทียบจำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น การเปลี่ยนแปลงและอัตราเติบโตของประชากร พ.ศ. 2537 และ 2542

เขตการปกครอง	พื้นที่	จำนวนประชากร				ความหนาแน่น ของประชากร		การเปลี่ยนแปลงจากยอดรวมของพื้นที่ศึกษา 2537-2542 (Absolute Change)				การ เปลี่ยนแปลง จากเดิม ร้อยละ	อัตราเติบโต ระหว่าง ปี 2537- 2542
		2537		2542		2537	2542	จำนวน		ร้อยละ			
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			+	-	+	-		
ต.ปากซ่อง	182.961	14,727	8.83	15,303	8.74	80	84	576		6.49		3.91	0.008
ต.กลางดง	167.453	11,713	7.02	11,607	6.63	70	69		-106		18.60	-0.90	-0.002
ต.จันทัก	237.662	14,216	8.53	14,875	8.50	60	63	659		7.42		4.64	0.009
ต.วังกะทะ	145.027	8,992	5.39	9,088	5.19	62	63	96		1.08		1.07	0.002
ต.หมูสี	186.527	10,462	6.27	11,343	6.48	56	61	881		9.92		8.42	0.016
ต.หนองสาหร่าย	197.921	20,427	12.25	23,538	13.45	103	119	3,111		35.03		15.23	0.029
ต.ขนงพระ	114.220	8,568	5.14	9,692	5.54	75	85	1,124		12.66		13.12	0.025
ต.โป่งตาลอง	136.855	4,921	2.95	5,040	2.88	36	37	119		1.34		2.42	0.005
ต.คลองม่วง	107.723	9,245	5.54	9,382	5.36	86	87	137		1.54		1.48	0.003
ต.หนองน้ำแดง	114.849	7,456	4.47	7,933	4.53	65	69	477		5.37		6.40	0.012
แ.วังไทร	119.041	10,127	6.07	10,569	6.04	85	89	442		4.98		4.36	0.009
ต.พญาเย็น	99.678	5,449	3.27	6,708	3.83	55	67	1,259		14.18		23.11	0.042
รวมนอกเขตท.ต.ปากซ่อง	1,809.918	126,303	75.74	135,078	77.16	70	75	8,881		100.00		6.95	0.014
รวมในเขตท.ต.ปากซ่อง	15.250	40,446	24.26	39,982	22.84	2,652	2,622		-464		81.40	-1.15	-0.002
1.ต.ปากซ่อง		32,253	19.34	31,827	18.18				-426		74.74	-1.32	-0.003
2.ต.หนองสาหร่าย		8,193	4.91	8,155	4.66				-38		6.67	-0.46	-0.001
รวมทั้งอำเภอ	1,825.168	166,749	100.00	175,060	100.00	91	96	8,881	-570	100.00	100.00	4.98	0.010
รวมทั้ง จ.นครราชสีมา	20,493.964	2,463,870		2,540,662		120	124	76,792		76,792	76,792	3.12	0.006

3.2.3 การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

ชุมชนเมืองปากช่องเป็นชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่อพยพย้ายถิ่นจากที่อื่น เพื่อเข้ามาประกอบอาชีพมาทำงานรับจ้าง ช่วงแรกของการอพยพเข้ามาของประชาชนก็เพื่อมาทำงานและพักอาศัยอยู่ในเมืองที่อยู่ใกล้แหล่งงาน ต่อมามีการตั้งหลักแหล่งอย่างถาวรของผู้อพยพเหล่านี้ เนื่องจากปากช่องเป็นเมืองที่มีเศรษฐกิจดีและมีแหล่งงาน ประชาชนส่วนหนึ่งจะย้ายมาค้าขาย อีกส่วนหนึ่งย้ายมารับจ้างทั้งในภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคพาณิชย์ยกรรม คนจะอพยพมาจากหลายพื้นที่ทั้งจากจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคอื่นโดยเฉพาะภาคกลางที่มีพื้นที่ไม่ไกลจากจังหวัดนครราชสีมา จึงเกิดเป็นชุมชนในบริเวณใกล้โรงงานหรือแหล่งงาน ชุมชนในย่านการค้าของเมือง และเมื่อมีผู้อพยพเข้ามาทำงานเป็นแรงงานตามสถานประกอบการและเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้นทำให้ชุมชนขยายตัวมากขึ้น

ดังเช่นชุมชนที่เกิดขึ้นจากการตั้งหลักแหล่งของคนงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานทอกระสอบปากช่อง พบว่าชาวปากช่องส่วนหนึ่งเป็นคนที่ย้ายมาจากที่อื่นเพื่อมาทำงานเป็นคนงานที่โรงทอกระสอบแล้วลงหลักปักฐาน ชื่อที่ ชื่อบ้านอยู่ที่นี้ ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้โรงงานนั่นเอง โดยเฉพาะบริเวณชุมชนท่าเลื่อน ชุมชนข้างโรงทอ ชุมชนวัดจันทิก และชุมชนทุ่งสว่าง ซึ่งภายในโรงทอกระสอบมีที่พักสำหรับคนงานที่เป็นคนโตอยู่ด้วย นอกจากนั้นยังมีหมู่บ้านจัดสรรสำหรับคนงาน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นตึกแถวให้คนงานเช่าและส่วนที่จัดสรรที่ขายให้คนงานชื่อบ้านเป็นหลัง อยู่ส่วนใหญ่จะเป็นคนงานที่มีครอบครัวแล้วคนงานส่วนหนึ่งจะรับจ้างเป็นรายวันก็มี ถ้างานเยอะทางโรงงานก็จะเรียกคนงานเข้าไปทำงานเพิ่ม ถ้าหมดงานก็หยุดจ้างจนกว่าจะมีงานเข้ามาเยอะอีก (สัมภาษณ์ คุณปราณี ชาวสูงเนิน , ประธานชุมชนท่าเลื่อน ซึ่งเคยทำงานเป็นพนักงานบริษัททอกระสอบปากช่อง ปัจจุบันเกษียณแล้ว , 5 เมษายน พ.ศ.2544.)

จากการสำรวจกลุ่มประชากรที่เป็นชาวชุมชนเมืองปากช่อง พบว่า มีเพียงร้อยละ 15.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เป็นคนที่เกิดและเติบโตในชุมชนเมืองปากช่อง ขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 85.00 ของตัวอย่างทั้งหมด เป็นผู้ที่ย้ายมาจากที่อื่นได้แก่ จากภาคอื่นส่วนใหญ่ย้ายมาจากภาคกลางโดยเฉพาะจากจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากภาคอีสาน จากจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากอำเภออื่นในจังหวัดนครราชสีมา และจากตำบลอื่นในอำเภอปากช่อง

ตารางที่ 3.11 แสดงภูมิลำเนาเดิมของประชากรก่อนที่จะย้ายมาอยู่ในชุมชนเมืองปากช่อง

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
1.อยู่ที่ชุมชนชุมชนเมืองปากช่องตั้งแต่เกิด	9	15.00
2.อยู่ในอำเภอปากช่องแต่อยู่นอกชุมชนเมืองปากช่อง	6	10.00
3.อยู่ในอำเภออื่น ในจังหวัดนครราชสีมา	13	21.67
4.อยู่ในจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10	16.67
5.อยู่ในภาคอื่น	22	36.67
รวม	60	100.00

ที่มา : การสำรวจ

ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนเมืองปากช่องส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ย้ายมาอยู่ที่ชุมชนเมืองปากช่องเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 21-30 ปี ร้อยละ 26.67 ของทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่มที่อยู่อาศัยในชุมชนเมืองปากช่องต่ำกว่า 10 ปี และ 10-20 ปี คือไม่เกิน 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.33 ทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนกลุ่มที่อยู่อาศัยมากกว่า 40 ปีมีร้อยละ 10

ตารางที่ 3.12 แสดงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองปากช่อง

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองปากช่อง	จำนวน	ร้อยละ
1.ต่ำกว่า 10 ปี	14	23.33
2.10-20 ปี	14	23.33
3.21-30 ปี	16	26.67
4.31-40 ปี	10	16.67
5.มากกว่า 40 ปี	6	10.00
รวม	60	100.00

ที่มา : การสำรวจ

สาเหตุที่ย้ายมาอยู่ในชุมชนเมืองปากช่องนั้น ส่วนใหญ่คือร้อยละ 62.74 ย้ายมาเพื่อทำงาน มารับจ้างหรือมาค้าขาย รองลงมาคือร้อยละ 25.50 ย้ายตามญาติหรือผู้ปกครอง ส่วนเหตุผลสุดท้ายคือย้ายตามคู่สมรส ร้อยละ 11.76

ตารางที่ 3.13 แสดงสาเหตุที่ย้ายมาอยู่ในชุมชนเมืองปากช่อง

สาเหตุที่ย้ายมาอยู่ในชุมชนเมืองปากช่อง	จำนวน	ร้อยละ
1.มาทำงาน มารับจ้าง มาค้าขาย	32	62.74
2.ย้ายตามญาติ	13	25.50
3.ย้ายตามคู่สมรส	6	11.76
รวม	51	100.00

ที่มา : การสำรวจ

เมื่อสอบถามว่าคิดจะย้ายไปอยู่ที่อื่นหรือไม่ พบว่า ไม่คิดจะย้ายไปอยู่ที่อื่นร้อยละ 80.00 เนื่องจากชุมชนเมืองปากช่องเป็นเมืองที่ดีทั้งอากาศ สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ส่วนผู้ที่คิดจะย้ายไปอยู่ที่อื่น มีร้อยละ 11.67 เนื่องจากต้องการงานใหม่หรือย้ายไปทำอาชีพอื่น ที่เหลือร้อยละ 8.33 ยังไม่แน่นอน

ตารางที่ 3.14 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายไปอยู่ที่อื่น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายไปอยู่ที่อื่น	จำนวน	ร้อยละ
1.คิดจะย้ายไปอยู่ที่อื่น	7	11.67
2.ไม่คิดจะย้ายไปอยู่ที่อื่น	48	80.00
3.ไม่แน่นอน	5	8.33
รวม	60	100.00

ที่มา : การสำรวจ

ลักษณะสังคมของชุมชนเมืองปากช่องมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมืองมากขึ้นตามการขยายตัวของเมือง ความหลากหลายของอาชีพที่เป็นอาชีพของคนเมืองเพิ่มขึ้น เช่น การค้าขาย การรับราชการ และอาชีพเกี่ยวกับการบริการต่างๆ ประชากรมาจากหลายแห่งจึงมีความหลากหลายของสังคมและวัฒนธรรมตามแหล่งที่มาของประชากร ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของสังคมเมือง

3.2.4 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

พาณิชย์กรรม

สถานประกอบการประเภทร้านค้าและบริการในชุมชนเมืองปากช่อง ปี 2530 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,015 แห่ง ปี 2538 มี 1,573 แห่ง จำนวนร้านค้าและบริการมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิม 558 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 54.98 แสดงให้เห็นว่าสถานประกอบการประเภทพาณิชย์กรรมมีการขยายตัวสูง ร้านค้าและบริการส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณศูนย์กลางการค้าของเมือง ตั้งอยู่บน 2 ฝั่งถนนมิตรภาพตั้งแต่ถนนเทศบาล 11 ถึง 37 และอีกฝั่งตั้งแต่ถนนเทศบาล 10 ถึง 28 นอกจากนี้ยังมีร้านค้าอีกจำนวนมากที่กระจายตัวตามถนนมิตรภาพและทางหลวงแผ่นดินสายอื่นในเมือง (ดูตารางที่ 3.15 ประกอบ)

อุตสาหกรรม

สถานประกอบการประเภทโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชนเมืองปากช่องปี 2530 มีจำนวนทั้งสิ้น 81 แห่ง ปี 2538 มี 82 แห่ง จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิมเพียง 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 1.23 แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมมีการขยายตัวต่ำ (ดูตารางที่ 3.16 ประกอบ)

การเปลี่ยนแปลงจำนวนสถานประกอบการประเภทพาณิชย์กรรมและบริการมีอัตราการเพิ่มจากเดิมสูงกว่าสถานประกอบการอุตสาหกรรม แสดงว่าการค้าและบริการมีการขยายตัวด้านพื้นที่สูงกว่าอุตสาหกรรม (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประกอบ)

ด้านสถานะการคลังของท้องถิ่น (เทศบาลตำบลปากช่อง)

รายได้และรายจ่ายแสดงถึงสถานะทางการเงินและการคลังของท้องถิ่น ว่าท้องถิ่นนั้นมีสถานะการเงินที่ดีและเพียงพอจะนำมาพัฒนาเมืองได้มากน้อยเพียงไร

จากตารางที่ 3.17 แสดงรายได้ของเทศบาลตำบลปากช่องปี 2537 และ 2542 จะเห็นว่ารายได้ของชุมชนเมืองปากช่องในหมวดภาษีอากรมีจำนวนสูงที่สุด 35,161,742.81 และ 51,199,151.65 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.34 และ 51.64 ของรายได้รวมตามลำดับ โดยรายได้หมวดภาษีอากรที่แบ่งประเภทย่อยนั้นปรากฏว่า ภาษีค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนมีสัดส่วนสูงสุดทั้งในปี 2537 และ 2542 จำนวน 20,569,151.00 และ 33,486,125.00 บาท หรือร้อยละ 58.50 และ 65.40 ของรายได้หมวดภาษีอากรทั้งหมดตามลำดับ รองลงมาคือภาษีสรรพสามิตและภาษีโรงเรือนและที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 17.20 และ 11.14 ของรายได้หมวดภาษีอากร (ปี 2537) ตามลำดับ และร้อยละ 11.45 และ 10.28 (ปี 2542) ตามลำดับ (ดูตารางที่ 3.18 ประกอบ)

เมื่อเปรียบเทียบรายได้ของเทศบาลตำบลปากช่อง ปี 2537 กับ 2542 พบว่าการเปลี่ยนแปลงจากเดิมของรายได้หมวดเงินอุดหนุนมีสัดส่วนสูงที่สุด คือเพิ่มขึ้น 7,084,009.11 บาทหรือร้อยละ 2,534.61 เนื่องจากปัจจุบันเทศบาลตำบลปากช่องมีการพัฒนา,ก่อสร้าง,ปรับปรุง และซ่อมแซมระบบโครงสร้างพื้นฐานภายในเมืองได้แก่ ถนนและท่อระบายน้ำ จึงได้รับอนุมัติเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพิ่มขึ้นจากเดิม นอกจากนี้ปัจจุบันผิวจราจรถนนในเขตเทศบาลบางแห่งมีการเสื่อมสภาพ และชำรุดทรุดโทรมมากจำเป็นต้องทำการแก้ไขและปรับปรุง เพื่อความสะดวกในการสัญจรไปมาของประชาชนและเทศบาลตำบลปากช่องได้รับเงินอุดหนุนเฉพาะกิจกรณีพิเศษปี 2543 ผูกพันปี 2544 สำหรับปรับปรุงผิวจราจรถนน จำนวน 10 สาย ก่อสร้างท่อระบายน้ำ และก่อสร้างถนน คสล. 1 สาย เงินงบประมาณทั้งสิ้น 14,383,000 บาท ได้เริ่มการก่อสร้างแล้วตั้งแต่วันที่ 24 ก.ค. 2543 และมีกำหนดแล้วเสร็จในวันที่ 21 มี.ค.2544 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. โครงการเงินอุดหนุนเฉพาะกิจปี 2543 ผูกพันปี 2544

-ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรแอสฟัลท์คอนกรีตถนนคู่ขนานถนนมิตรภาพ (หน้าตลาดสดเทศบาล) ทั้ง 2 ฝั่งถนน (ก่อสร้างเสร็จแล้ว)

ตารางที่ 3.15 แสดงประเภทของกิจการพาณิชย์ พ.ศ.2530 และ 2538

ประเภทของการค้าและบริการ	จำนวน		การเปลี่ยนแปลง	Relative Change
	ปี 2530	ปี 2538		
1.ตลาดการค้าใหญ่	4	4	0.00	0.00
2.บริษัท	3	4	1.00	33.33
3.ห้างหุ้นส่วนจำกัด	32	40	8.00	25.00
4.ร้านค้า	961	1,500	539.00	56.09
5.โรงแรม	5	13	8.00	160.00
6.โรงพยาบาล	3	2	-1.00	-33.33
7.สถานธนาถนุบาล	1	1	0.00	0.00
8.ธนาคารพาณิชย์	6	9	3.00	50.00
รวม	1,015	1,573	558.00	54.98

ที่มา : เทศบาลตำบลปากช่อง

ตารางที่ 3.16 แสดงจำนวนอุตสาหกรรมจำแนกตามประเภท พ.ศ.2530 และ 2538

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน		การเปลี่ยนแปลง	Relative Change
	ปี 2530	ปี 2538		
1.อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการผลิตอาหาร	8	23	15.00	187.50
2.อุตสาหกรรมเกี่ยวกับโลหะ	7	4	-3.00	-42.86
3.อุตสาหกรรมเกี่ยวกับยาง	4	6	2.00	50.00
4.อุตสาหกรรมเกี่ยวกับไม้แปรรูป	5	7	2.00	40.00
5.อุตสาหกรรมการพิมพ์	3	3	0.00	0.00
6.อุตสาหกรรมเกี่ยวกับเส้นใย	3	1	-2.00	-66.67
7.อุตสาหกรรมคอนกรีต,ซีเมนต์	4	5	1.00	25.00
8.อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการซ่อมรถยนต์ทุกชนิด	44	25	-19.00	-43.18
9.โกดังเก็บพืชไร่	3	1	-2.00	-66.67
10.อื่นๆ	-	7	7.00	
รวม	81	82	1.00	1.23

ที่มา : เทศบาลตำบลปากช่อง

ตารางที่ 3.17 แสดงรายรับงบประมาณทั่วไป ประจำปีงบประมาณ 2537 และ 2542 เทศบาลตำบลปากช่อง จ.นครราชสีมา

รายการ	ปี 2537		ปี 2542		การเปลี่ยนแปลง	Relative Change	Growth Rate
	รายรับจริง	ร้อยละ	รายรับจริง	ร้อยละ			
1.หมวดภาษีอากร	35,161,742.81	68.34	51,199,151.65	51.64	16,037,408.84	45.61	0.08
2.หมวดค่าธรรมเนียมค่าปรับและใบอนุญาต	2,365,879.50	4.60	3,156,232.49	3.18	790,352.99	33.41	0.06
3.หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	2,828,262.09	5.50	5,550,057.68	5.60	2,721,795.59	96.24	0.14
4.หมวดรายได้จากสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์	302,657.14	0.59	1,043,875.84	1.05	741,218.70	244.90	0.28
5.หมวดเงินอุดหนุน	279,490.89	0.54	7,363,500.00	7.43	7,084,009.11	2,534.61	0.92
6.หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	7,282,894.00	14.15	565,309.45	0.57	-6,717,584.55	-92.24	-0.40
7.เงินรายได้อื่น	3,232,357.86	6.28	30,267,955.24	30.53	27,035,597.38	836.40	0.56
รวมรายรับทั้งสิ้น	51,453,284.29	100.00	99,146,082.35	100.00	47,692,798.06	92.69	0.14

ที่มา : กองคลัง เทศบาลตำบลปากช่อง

ตารางที่ 3.18 แสดงรายรับหมวดภาษีอากร ประจำปีงบประมาณ 2537 และ 2542 เทศบาลตำบลปากช่อง จ.นครราชสีมา

รายการ	ปี 2537		ปี 2542		การเปลี่ยนแปลง	Relative Change	Growth Rate
	รายรับจริง	ร้อยละ	รายรับจริง	ร้อยละ			
1.1ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	3,915,781.00	11.14	5,264,939.75	10.28	1,349,158.75	34.45	0.06
1.2ภาษีบำรุงท้องที่	172,761.81	0.49	221,636.90	0.43	48,875.09	28.29	0.05
1.3ภาษีป้าย	795,799.00	2.26	1,129,246.00	2.21	333,447.00	41.90	0.07
1.4อากรฆ่าสัตว์	258,086.00	0.73	137,769.00	0.27	-120,317.00	-46.62	-0.12
1.5ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ	1,678,066.00	4.77	2,396,732.00	4.68	718,666.00	42.83	0.07
1.6ภาษีสุรา	1,723,927.00	4.90	2,699,137.00	5.27	975,210.00	56.57	0.09
1.7ภาษีสรรพสามิต	6,048,171.00	17.20	5,863,566.00	11.45	-184,605.00	-3.05	-0.01
1.8ภาษีค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน	20,569,151.00	58.50	33,486,125.00	65.40	12,916,974.00	62.80	0.10
รวมหมวดภาษีอากร	35,161,742.81	100.00	51,199,151.65	100.00	16,037,408.84	45.61	0.08

ที่มา : กองคลัง เทศบาลตำบลปากช่อง

- ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรถนนนครราชสีมา ถนนหน้ามูลนิธิสว่างวิชชาธรรมสถาน
- ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรถนนเทศบาล 9 (ยังไม่ได้ก่อสร้าง)
- ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรถนนเทศบาล 38 (อินทราทิพย์) (ยังไม่ได้ก่อสร้าง)
- ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรถนนเทศบาล 16 (กองวัดจีน) (กำลังอยู่ในการดำเนินงาน)
- ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรถนนเทศบาล 28 (ซอยประปา) (ยังไม่ได้ก่อสร้าง)
- ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรถนนเทศบาล 20 (ซอยตรอกแดง) (ยังไม่ได้ก่อสร้าง)
- ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรถนนเทศบาล 27 (ชัยสวัสดิ์) (ยังไม่ได้ก่อสร้าง)
- ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรถนนเทศบาล 18 (ซอยโรงสูบ) ถนนเทศบาล 18 ซอย 2 (ยังไม่ได้ก่อสร้าง)
- ก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจรถนนเทศบาล 16 ซอย 7 (ยังไม่ได้ก่อสร้าง)
- 2. ก่อสร้างท่อระบายน้ำถนนเทศบาล 28 (ประปา) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.80 เมตร
- 3. ก่อสร้างถนน คสล. ถนนเทศบาล 9 (หนองกะจะ) ขนาดกว้าง 6.00 เมตร ยาว 750 เมตร (ยังไม่ได้ก่อสร้าง)

ที่มา : วารสาร 'ปากช่องสาร' , เอกสารเผยแพร่กิจการเทศบาลตำบลปากช่อง ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน ธ.ค.2543

ผลต่างระหว่างรายรับ+รายจ่าย(ปี 2542) 6,644,457.10 บาท รวมรายรับทั้งสิ้น 99,146,082.35 บาท และ รวมรายจ่ายทั้งสิ้น 92,501,625.25 บาท พบว่าสถานะการเงินของเทศบาลตำบลปากช่องอยู่ในระดับที่ดี เพราะมีรายได้สูงกว่ารายจ่าย จำนวน 6,644,457.10 บาท ซึ่งผลต่างของรายรับและรายจ่ายทำให้เทศบาลสามารถนำเงินจำนวนนี้มาใช้จ่ายในการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่องได้ตามความจำเป็น

การที่รายรับของเทศบาลตำบลปากช่องเพิ่มขึ้นจากเดิมสูงถึง 54,410,382.61 บาทหรือร้อยละ 92.69 แสดงให้ว่าชุมชนเมืองปากช่องกำลังมีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 51.64 จากรายได้ทั้งหมด ซึ่งสามารถจัดเก็บภาษีจากสถานประกอบการและผู้ประกอบธุรกิจต่างๆ ในเมืองได้เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากมีการขยายตัวสถานประกอบการร้านค้าบริการและการขยายตัวของเศรษฐกิจเมืองเพื่อรองรับการพัฒนาของ อำเภอปากช่อง จึงทำให้มีรายได้จากเงินอุดหนุนเพิ่มจากเดิมในสัดส่วนที่สูงที่สุดเพราะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินเพื่อพัฒนาโครงสร้างและปรับปรุงระบบคมนาคมภายในเมืองเพื่อรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจเมือง

3.3 อำเภอที่รองรับการให้บริการของชุมชนเมืองปากช่อง

พื้นที่หรืออำเภอที่รองรับการให้บริการของชุมชนเมืองปากช่องคือ อำเภอปากช่องซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทที่อยู่ในเขตอิทธิพลบริการของชุมชนเมืองปากช่อง จึงต้องมีการศึกษาถึงสภาพการพัฒนาอำเภอ

3.3.1 ลักษณะทางกายภาพ

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอปากช่อง เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 85 กม. มีพื้นที่ทั้งหมด 1,825.168 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 8.90 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับเขต อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา
- ทิศใต้ ติดต่อกับเขต อ.บ้านนา จ.นครนายก
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขต อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา

-ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขต อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี

เขตการปกครอง

อ.ปากช่อง แบ่งการปกครองออกเป็น 12 ตำบล 185 หมู่บ้าน และหน่วยปกครองท้องถิ่น ดังนี้

-เทศบาลตำบลปากช่อง

-เทศบาลกลางดง

-องค์การบริหารส่วนตำบล 12 แห่ง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 12 ตำบล 173

หมู่บ้าน

สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของ อ.ปากช่อง โดยทั่วไป จะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. พื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นมีที่ดอนสลับที่นา มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ
2. พื้นที่ภูเขาและป่า มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ

สภาพภูมิอากาศ

1. ปริมาณน้ำฝน อ.ปากช่องจะอยู่บริเวณเส้นน้ำฝนเฉลี่ยรายปีระหว่าง 900-1,000 มม.ต่อปี ถ้าพิจารณาลักษณะการกระจายตัวของน้ำฝนตามวันที่มีโอกาสฝนตกต่อปี สามารถแบ่งออกเป็น 3 เขตคือ

2. อุณหภูมิ พบว่าอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีเท่ากับ 25.76 องศาเซลเซียส ช่วงเดือนที่มีอุณหภูมิสูงคือ เดือน เม.ย. 28.04 องศาเซลเซียส ซึ่งตรงกับฤดูร้อน และเดือนที่มีอุณหภูมิต่ำสุดคือ เดือน ธ.ค. 19.6 องศาเซลเซียส

ทรัพยากร

1. แหล่งน้ำ

1) แหล่งน้ำธรรมชาติ มีลำน้ำที่สำคัญ 2 แห่งคือ

-ลำตะคอง มีต้นกำเนิดจากบริเวณเทือกเขาใหญ่ ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอ ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำลำตะคอง ซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือ ระยะทางประมาณ 70 กม. โดยไหลผ่าน ต.หมูสี ชนงพระ หนองน้ำแดง ปากช่อง หนองสาหร่าย และจันทึกใน อ.ปากช่อง และผ่าน อ.สีคิ้ว อ.สูงเนิน อ.ขามทะเลสอ อ.เมืองนครราชสีมา อ.โนนสูง ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำมูลที่ อ.จักราช จ.นครราชสีมา ลำตะคองนับเป็นแม่น้ำสายสำคัญของใน อ.ปากช่องทีเดียว

-ลำมวกเหล็ก มีต้นกำเนิดจากบริเวณเทือกเขาใหญ่ ไหลผ่าน อ.ปากช่องทางด้านทิศใต้ไปทางทิศตะวันตก โดยไหลผ่าน ต.พญาเย็น สู่ อ.มวกเหล็ก จ.สระบุรี แล้วไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำป่าสัก

2) แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

-มีอ่างเก็บน้ำ จำนวน 6 แห่ง

-มีฝายน้ำล้น จำนวน 45 แห่ง

2. ลักษณะดินโดยสังเขปของ อ.ปากช่อง

โดยทั่วไปเนื้อดินเป็นดินภูเขาพบบริเวณที่ดินที่เป็นลูกคลื่นไปจนถึงเนินเขา เป็นดินสีมีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางปฏิกิริยาเป็นกรดเป็นด่าง และดินบางส่วนเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ ไม้ผลบางแห่งเป็นป่าธรรมชาติ

3. แหล่งแร่

จากการสำรวจของกรมธรณีวิทยา พบว่า อ.ปากช่อง มีแหล่งแร่หินปูนและแร่ทองแดงจำนวนเพียงพอที่จะนำมาใช้เป็นวัตถุดิบทางอุตสาหกรรมต่างๆได้ ดังนี้

1) แหล่งแร่หินปูน สำหรับพื้นที่ อ.ปากช่อง พบแหล่งแร่หินปูน ดังนี้

- หินปูนเพื่อหินประดับ ได้แก่ หินอ่อน หินทราเวอร์ทีน เป็นชนิดหินปูนผืนใหม่สีดำ หรือลายขาว สลับดำ ที่บริเวณเขาถ้ำหน้าจั่ว เขาพัง เขากระโจมสูง เขาแผงม้า เขาอ่างหิน ต.หมูสี อ.ปากช่อง พบว่า ผลผลิตหินอ่อนส่วนใหญ่มาจากเขตประทานบัตรนอกพื้นที่

- หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมซีเมนต์ ได้แก่ ปอร์ตแลนด์ซีเมนต์ เป็นวัตถุดิบที่ใช้ผลิตปูนซีเมนต์ ประกอบด้วย หินปูนร้อยละ 75 และหินดินดานร้อยละ 25 พบที่เขาดำภูเหล็กม ต.ชนงพระ อ.ปากช่อง ปัจจุบันมีการผลิตปูนซีเมนต์ของเหมือง นายประสาน ยุวานนท์ ที่เขาดำภูเหล็กม

- หินปูนเพื่อการก่อสร้าง เป็นหินปูนชั้นบางซึ่งไม่สามารถใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ เนื่องจากเป็นหินปูนสลับชั้นหินดินดาน พบที่บริเวณเขาดำภูเหล็กม เขาปากอโคก ต.ชนงพระ เขาวงเขา ยายชี เขาอ่างหิน เขาแหลม เขารวก ต.หมูสี เขาจันทร์ บ้านท่ามะนาว ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง หินดินดาน มักพบในบริเวณเชิงเขาหรือหุบเขาบริเวณส่วนสันถึงยอดเขา ไม่ค่อยมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ

- หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมเคมี เป็นหินปูนที่มีความบริสุทธิ์ ซึ่งนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร ยา สารตัวเติม สี กระจก ปูนขาว สำหรับปรับสภาพน้ำหนักและอากาศ และอุตสาหกรรมการเกษตรเป็นต้น ที่พบในพื้นที่ศึกษาเป็นหินปูนคุณภาพปานกลางที่บริเวณเขาถ้ำหน้าจั่ว เขาพัง เขากระโจมสูง เขาแผงม้า เขาอ่างหิน ต.หมูสี อ.ปากช่อง

2) แร่ธาตุอื่น

พบทองแดงใน ต.จันทัก ชนงพระ บ่มหินเสี้ยว อ.ปากช่อง

การคมนาคม

อ.ปากช่อง จัดว่าเป็นอำเภอที่มีระบบการคมนาคมที่สะดวกอำเภอหนึ่งของจังหวัด โดยแบ่งเป็น

1. การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง จัดอยู่ในชั้นสะดวก ดังนี้

1) การคมนาคมทางรถไฟหลายสายวิ่งผ่าน ได้แก่ สาย กทม.-นครราชสีมา , สาย กทม.-อุบลราชธานี , สาย กทม.-หนองคาย

2) การคมนาคมทางรถยนต์ โดยมีถนนมิตรภาพตัดผ่าน ทำให้การเดินทางสะดวกสบาย รวดเร็ว และมีรถยนต์โดยสารประจำทางวิ่งผ่านตลอดเวลา

2. การคมนาคมติดต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้าน จัดอยู่ในชั้นสะดวกพอใช้ ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพการใช้งานได้พอสมควรทั้งฤดูแล้งและฤดูฝน ได้แก่

1) ถนนมิตรภาพสายนครราชสีมา-สระบุรี(ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2) เป็นเส้นทางที่เชื่อมติดต่อกับ กทม. และ จ.นครราชสีมา ผ่าน ต.หนองสาหร่าย ต.ปากช่อง ต.หนองน้ำแดง ต.กลางดง และ ต.พญาเย็นปัจจุบันทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ที่ผ่าน อ.ปากช่อง มี 2 สายทาง คือ

2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เดิม) เป็นถนนที่ตัดผ่านตัวชุมชน ปัจจุบันเป็นถนนสายหลักที่ใช้สัญจรภายในชุมชนและติดต่อกับชุมชนอื่น

3) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (เลียงเมือง) เป็นถนนเลียงเมือง ปัจจุบันเป็นถนนสายประธานที่ใช้สัญจรระหว่างจังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับ กทม.

4) ถนนธนบุรี ผ่าน ต.หนองน้ำแดง ต.ชนงพระ ต.หมูสี

5) ถนน รพช. สายปากช่อง-วังหมี ผ่าน ต.หมูสี ต.โป่งตาลอง

6) ถนนสายหมูสี-วังกะทะ ผ่าน ต.หมูสี ต.โป่งตาลอง ต.วังกะทะ

7) ถนนสายหมูสี-พญาเย็น ผ่าน ต.หมูสี ต.หนองน้ำแดง ต.พญาเย็น

8) ถนนสายหนองสาหร่าย-นิคมลำตะคอง ผ่าน ต.หนองสาหร่าย ต.วังไทร ต.คลองม่วง

ต.วังกะทะ

- 9) ถนนสายปากช่อง-ลำสมพุง ผ่าน ต.ปากช่อง ต.หนองสาหร่าย ต.จันทึก
 10) ถนนสายปากช่อง-มวกเหล็ก ผ่าน ต.ปากช่อง
 11) ถนนสายหนองสาหร่าย-คลองม่วง ผ่าน ต.หนองสาหร่าย ต.วังไทร ต.คลองม่วง

3.3.2 ลักษณะเศรษฐกิจ

ประชากรของ อ.ปากช่อง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม และมีบางส่วนประกอบอาชีพอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม

ด้านเกษตรกรรม

1. ด้านการกสิกรรม

พื้นที่ อ.ปากช่อง มีลักษณะภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝน , ดิน ที่เหมาะสมในการทำสวนและทำไร่ ซึ่งทำให้การเพาะปลูกได้ผลผลิตเป็นอย่างดี การกสิกรรมส่วนใหญ่ให้ผลผลิตในปริมาณสูงเมื่อเทียบกับอำเภออื่นหรือเทียบกับภูมิภาคอื่น สภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ พืชไร่ และ ไม้ผล

- พืชไร่ มีพื้นที่เพาะปลูกสูงที่สุดจำนวน 403,060.50 ไร่หรือร้อยละ 82.17 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งอำเภอ พืชไร่ที่สำคัญ ได้แก่ การทำไร่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ข้าวฟ่าง อ้อยโรงงาน ซึ่งมีโรงงานอาหารสัตว์หลายแห่งใน อ.ปากช่องรับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งจาก อ.ปากช่องและพื้นที่อื่น เช่น บริษัท ยูโนเด็ค ฟีดดิ้ง จำกัด บริษัท เบทราโกร อโกรกรุ๊ป จำกัด

- ไม้ผล มีพื้นที่เพาะปลูกรองลงมาจำนวน 72,843 ไร่หรือร้อยละ 14.85 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งอำเภอ ได้แก่ น้อยหน่า (เป็นผลไม้ที่ขึ้นชื่อของ อ.ปากช่อง) ซึ่งปลูกมากที่สุด ต.กลางดง ต.พญาเย็น และ ต.หมูสี และยังมีผลไม้อื่น เช่น มะม่วง มะขามหวาน ชุนน มะขามหวาน ฯลฯ

โดยมีสหกรณ์การเกษตร มี 3 กลุ่ม ประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตรปากช่อง จำกัด สหกรณ์การเกษตรนิคมลำตะคอง จำกัด สหกรณ์การเกษตรโคราชพัฒนาปศุสัตว์ จำกัด

2. ด้านปศุสัตว์

การปศุสัตว์ของ อ.ปากช่อง ให้ผลผลิตและมูลค่าสูงที่สุดในจังหวัด ทั้งวัว (วัวเนื้อ วัวนม) ไก่ หมู โดยมูลค่ารวม 697,724,980 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.79 เพราะมีฟาร์มขนาดใหญ่หลายแห่งกระจายอยู่ในพื้นที่ และ อ.ปากช่องยังเป็นอำเภอที่มีเขตพื้นที่เลี้ยงสัตว์มากที่สุด อำเภอที่มีผลผลิตและมูลค่าสินค้ารวมในลำดับรองลงมาคือ อ.สีคิ้ว อ.สูงเนิน อ.ด่านขุนทด และ อ.เมือง คิดเป็นร้อยละ 7.63 , 7.58 , 4.97 และ 4.45 ตามลำดับ คูตาราง และ แผนภูมิ

โดยมีสหกรณ์โคนม มี 2 กลุ่ม ประกอบด้วย สหกรณ์โคนมปากช่อง จำกัด สหกรณ์โคนมไทยเดนมาร์กปากช่อง จำกัด

ด้านอุตสาหกรรม

จากตารางข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม ปี 2541 จ.นครราชสีมา พบว่า อ.เมือง มีจำนวนแรงงานและเงินทุนของโรงงานอุตสาหกรรมสูงสุด รองลงมาคือ อ.สูงเนิน และ อ.ปากช่อง

อ.ปากช่อง มีโรงงานต่างๆ เกือบ 200 แห่ง เช่น โรงงานผลิตเนยแข็งและไอศกรีม จำนวน โรงงานทอกระสอบ โรงงานเลื่อยจักร โรงผลิตวัสดุก่อสร้างและเครื่องตกแต่ง โรงพิมพ์ โรงงานทำแป้งมัน โรงงานทำขนมเครื่องปรุงอาหาร โรงงานผลิตเครื่องจักรกลโยธา โรงไม้หิน โรงทำน้ำแข็ง โรงงานหล่อคอกยาง โรงสีข้าว โรงงานหินอ่อน

(ที่มา : บรรยายสรุป อ.ปากช่อง ปี 2542)

ด้านการค้าและบริการ

สถานประกอบการด้านการค้าและบริการ ดังนี้

-ตลาดการค้าใหญ่	จำนวน	4	แห่ง
-บริษัท	จำนวน	4	แห่ง
-ห้างหุ้นส่วนจำกัด	จำนวน	40	แห่ง
-ร้านค้า	จำนวน	1,500	แห่ง
-โรงแรม	จำนวน	13	แห่ง
-โรงพยาบาล	จำนวน	2	แห่ง
-สถานธนาถนุบาล	จำนวน	1	แห่ง
-ธนาคารพาณิชย์	จำนวน	13	แห่ง

(ที่มา : บรรยายสรุป อ.ปากช่อง ปี 2542)

และยังมีสหกรณ์ออมทรัพย์มี 2 กลุ่ม ประกอบด้วย สหกรณ์ออมทรัพย์จุลดิศ จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ศูนย์การสุนัขทหาร จำกัด

ด้านการท่องเที่ยว

อ.ปากช่อง มีลักษณะการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างแตกต่างจากพื้นที่อื่นในจังหวัดที่มีการท่องเที่ยวที่สำคัญด้านศิลปะ วัฒนธรรมและโบราณสถาน ขณะที่ อ.ปากช่องมีความเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่นารายได้เข้าสู่พื้นที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้ทำการเก็บสถิติการท่องเที่ยวต่างๆแยกจาก จ. นครราชสีมา เนื่องจากมีกลุ่มนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างและแยกออกมาจากพื้นที่อื่นของจังหวัด (ดูตารางที่ 3.19 ประกอบ)

1. สถิติการท่องเที่ยวใน อ.ปากช่อง ปี 2541 (ไม่รวม จ.นครราชสีมา)

1) สถานการณ์การท่องเที่ยวใน อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ปี 2541

สถานการณ์การท่องเที่ยวในปี 2541 อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยลดลงร้อยละ 6.38 เมื่อเทียบกับปี 2540 โดยปัจจัยที่ทำให้ชาวไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวลดลงคือ ผลจากวิกฤตการณ์ทางการเงินของประเทศไทย ทำให้เกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำลงอย่างมาก ภาคธุรกิจเอกชนทุกประเภทต่างได้รับผลกระทบอย่างหนัก เพราะขาดสภาพคล่องทางการเงิน และคนตกงานเพิ่มขึ้น ในภาครัฐบาลมีการตัดทอนงบประมาณรายจ่ายหมวดต่างๆลง โดยเฉพาะกิจกรรมประชุม/สัมมนาในโรงแรม และในปี 2541-2542 รัฐบาลได้มุ่งส่งเสริมให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย เพื่อกระตุ้นให้ชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ และเพื่อดึงดูดให้ชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น อีกทั้งในไตรมาสที่ 2 ของปี 2541 ธุรกิจโรงแรมได้ปรับลดอัตราค่าที่พักเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และผ่อนคลายมาตรการให้มีจัดประชุม/สัมมนาของหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจได้ทำให้ในช่วงปลายปี 2541 มีชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 34.28 เมื่อเทียบกับปี 2540

2) สถิติการท่องเที่ยวใน อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ปี 2541

สถิติการท่องเที่ยวในปี 2541 อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีผู้เยี่ยมชมเยือนทั้งสิ้น 682,883 คน จำแนกเป็นนักท่องเที่ยว 253,840 คน คิดเป็นร้อยละ 37.17 และนักท่องเที่ยว 429,043 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 ในจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนทั้งหมดนี้เป็นชาวไทย 668,054 คน คิดเป็นร้อยละ 97.83 และชาวต่างประเทศ 14,829 คน คิดเป็นร้อยละ 2.17

ลักษณะการเดินทางของผู้เยี่ยมชมเยือนที่เข้ามาใน อ.ปากช่อง โดยแบ่งเป็นจัดการเดินทางมาเอง คิดเป็นร้อยละ 98.97 และจัดการเดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 1.03 ประเภทพาหนะที่ผู้เยี่ยมชมเยือนใช้เดินทางเข้ามาใน อ.ปากช่องเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ รถส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง (ทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ) และรถไฟ คิดเป็นร้อยละ 91.82 4.76 และ 3.42 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.19 แสดงข้อมูลการเดินทางของผู้เยี่ยมเยือนอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ปี 2541

รายการข้อมูล	รวมทั้งหมด		
	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม
1.จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน	668,054	14,829	682,883
จำนวนนักท่องเที่ยว	240,340	13,500	253,840
จำนวนนักท่องเที่ยว	427,714	1,329	429,043
2.จำนวนผู้เยี่ยมเยือนจำแนกตามประเภทการเดินทาง	668,054	14,829	682,883
เครื่องบิน			-
รถไฟ	20,960	2,401	23,361
รถโดยสารประจำทาง	29,665	2,832	32,497
รถส่วนตัว	617,429	9,596	627,025
อื่นๆ			-
3.จำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทที่พัก	240,340	13,500	253,840
โรงแรม/รีสอร์ท/เกสต์เฮาส์/บังกะโล	139,520	11,777	151,297
บ้านญาติ/บ้านเพื่อน	42,156		42,156
ที่พักในอุทยานแห่งชาติ	58,017	1,323	59,340
บ้านพักรับรอง	647.00	400.00	1,047.00
อื่นๆ			-
ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว(วัน)	2.06	3.62	2.14
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน(บาท)	476.99	961.26	719.12
นักท่องเที่ยว	632.54	1,217.99	925.27
นักท่องเที่ยว	321.44	704.52	512.98
รายได้จากการท่องเที่ยว(ล้านบาท)	449.75	57.65	507.40
นักท่องเที่ยว	312.26	56.70	368.96
นักท่องเที่ยว	137.49	0.95	138.44
จำนวนครั้งเฉลี่ยของการเดินทางในรอบปี(ครั้ง)	5.92	1.43	-
นักท่องเที่ยว	8.19	1.46	
นักท่องเที่ยว	3.64	1.39	

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ ข้อมูลเฉพาะอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ประเภทสถานพักแรมที่นักท่องเที่ยวเข้าพักแรมใน อ.ปากช่อง โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ โรงแรม/รีสอร์ท/เกสต์เฮาส์/บังกะโล ที่พักในอุทยานแห่งชาติ บ้านญาติ/บ้านเพื่อน และบ้านรับรองของทางราชการและเอกชนคิดเป็นร้อยละ 59.60 23.38 16.61 และ 0.41 ตามลำดับ

ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่พักใน อ.ปากช่อง เท่ากับ 2.14 วันต่อคน จำแนกเป็นระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทย 2.06 วันต่อคน และระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 3.62 วันต่อคน

ค่าใช้จ่ายของผู้เยี่ยมเยือนที่นำมาใช้จ่ายเมื่อรวมทุกหมวดค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม ค่าบริการเดินทางท่องเที่ยวภายใน อ.ปากช่อง ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก ค่าใช้จ่ายบันเทิง และอื่นๆ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 449.40 บาท จำแนกเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย 433.36 บาท และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ 1,171.97 บาท เมื่อพิจารณาโดยรวมในปี 2541 อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 507.40 ล้านบาท จำแนกเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวของชาวไทย 449.75 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 88.64 และรายได้จากการท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ 57.65 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11.36

จำนวนครั้งที่ผู้เยี่ยมเยือนเดินทางมาเยือน อ.ปากช่องในรอบปี โดยเฉลี่ย 5.19 ครั้งต่อคน จำแนกเป็นจำนวนครั้งเฉลี่ยของผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย 5.27 ครั้งต่อคน และจำนวนครั้งเฉลี่ยของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ 1.46 ครั้งต่อคน

2. สถิติการพักแรมใน อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ปี 2541

สถานการณ์การพักแรมใน อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ปี 2541 มีนักท่องเที่ยวเข้าพักโรงแรม/รีสอร์ท/เกสต์เฮาส์/บังกะโล ลดลงร้อยละ 13.05 เมื่อเทียบกับปี 2540 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้พักแรมในโรงแรมกลุ่ม 2,3 และ 4 ซึ่งเป็นกลุ่มของผู้ที่มีฐานะปานกลาง และกลุ่มตัวแทนหรือพนักงานขายสินค้ามีจำนวนลดลงมาก เนื่องจากปัญหาสภาพเศรษฐกิจที่ตกของประเทศ และมาตรการให้หน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจลดการจัดประชุม/สัมมนาในช่วงต้นปี 2541 แต่ได้ผ่อนคลายมาตรการจัดประชุม/สัมมนาในช่วงปลายปี 2541 ประกอบกับธุรกิจโรงแรมได้ปรับลดอัตราค่าที่พักลงพอสมควร ดังนั้นในปีต่อไปสถานการณ์การเข้าพักแรมของนักท่องเที่ยวน่าจะดีขึ้นตามสภาวะการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่อาจจะมามากขึ้น

สถิติการพักแรมในปี 2541 อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีโรงแรม/รีสอร์ท/เกสต์เฮาส์/บังกะโล ซึ่งเป็นสถานบริการธุรกิจประเภทที่พักแรม 21 แห่ง ห้องพัก 1,233 ห้อง มีนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโรงแรม/รีสอร์ท/เกสต์เฮาส์/บังกะโล รวมทั้งสิ้น 151,297 คน จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 139,520 คน คิดเป็นร้อยละ 92.22 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 11,777 คน คิดเป็นร้อยละ 7.78 อัตราการเข้าพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวร้อยละ 25.56 ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว 1.49 วันต่อคน และจำนวนคนพักเฉลี่ย 1.98 คนต่อห้องโบราณสถานและสถานที่ท่องเที่ยว ที่สำคัญในอำเภอปากช่อง ได้แก่ วัดวชิราลงกรณวรารามวรวิหาร พลับพลาพระเชษฐาอนุชาธิราช ถ้ำราชสุทธาจารย์หรือถ้ำไตรรัตน์ วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม เขื่อนลำตะคอง น้ำตกมวกเหล็ก

รวมถึงอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาตงพญาเย็น ได้รับอนุมัติให้เป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อ 7 ต.ค. 2502 เนื้อที่ 2,168 ตร.กม. อยู่ห่างจากเทศบาล ต.ปากช่อง ประมาณ 40 กม. ตั้งอยู่ที่ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัดคือ จ.นครราชสีมา เขต อ.ปากช่อง จ.ปราจีนบุรี จ.สระบุรีและ จ.นครนายก เขาใหญ่เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งศึกษาทางด้านนิเวศวิทยาที่สำคัญของประเทศ ในปัจจุบันสามารถไปเที่ยวที่วนอุทยานได้สะดวกทั้ง 2 ด้านคือ ด้านจาก อ.ปากช่อง กับด้าน อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี

นอกจากนั้นในอำเภอปากช่องยังมีสนามกอล์ฟ รีสอร์ทและสถานที่พักตามอากาศที่กระจายตัวอยู่ตามบริเวณริมเชิงเขาหรือบนภูเขาอยู่จำนวนมาก (ดูแผนที่ที่ 3.11 ประกอบ)

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

<p>สัญลักษณ์ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ สถานตากอากาศ □ สนามกอล์ฟ ==== ทางรถไฟ ~~~~~ เส้นทางน้ำ 	<p>แสดง :</p> <p>สถานตากอากาศและสนามกอล์ฟ ใน อ.ปากช่อง</p>
<p>ที่มา :</p>	<p>แผนที่ : 3.11</p> <p>มาตราส่วน :</p> <p>0 4 8 12 KM.</p>

3.3.3 ลักษณะประชากร

อำเภอปากช่องเป็นอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุดในจังหวัดนครราชสีมาและมีขนาดประชากรสูงเป็นอันดับที่ 2 ของจังหวัด มีการขยายตัวของประชากรสูง แต่ความหนาแน่นของประชากรยังต่ำอยู่แสดงให้เห็นว่ายังสามารถรองรับการขยายตัวของประชากรได้สูง แต่พื้นที่การตั้งถิ่นฐานถูกจำกัดโดยลักษณะกายภาพของพื้นที่ เนื่องจาก อ.ปากช่อง เป็นที่ตั้งอยู่ระหว่างภูเขาและป่าสงวน ป่าอนุรักษ์ซึ่งตามกฎหมายไม่อนุญาตให้มีการตั้งถิ่นฐานที่ถาวรในพื้นที่เหล่านั้น ซึ่งกินพื้นที่จำนวนมากในอำเภอ

3.3.4 สรุปสถานภาพการพัฒนาของ อ.ปากช่อง

สถานภาพการพัฒนาทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร ส่งผลทำให้ อ.ปากช่องเป็นอำเภอที่มีแนวโน้มและศักยภาพในการพัฒนาสูง เป็นอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุดในจังหวัด ส่วนประชากรนั้นมากเป็นอันดับ 2 รองจาก อ.เมือง จะเห็นว่า อ.ปากช่อง ยังสามารถรองรับการเพิ่มประชากรได้สูงเมื่อเทียบกับอำเภออื่นใน จ.นครราชสีมา นอกจากนี้ยังมีแรงงานและประชากรจำนวนมากที่ทำงานตามหน่วยงานต่าง ทั้งที่เป็นส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ ที่ขึ้นตรงต่อการบริหารส่วนกลางตั้งอยู่ในพื้นที่ ดังนี้

-ศาลจังหวัดนครราชสีมา (อ.ปากช่อง)	-นิคมสร้างตนเองลำตะคอง
-ด่านกักสัตว์บันไดม้า	-กองผลิตชีวภัณฑ์ปากช่อง
-สถานีพืชอาหารสัตว์ปากช่อง	-วนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
-ศูนย์วิจัยต้นน้ำลำตะคอง กรมป่าไม้	-หน่วยปลูกซ่อมแซมบำรุงป่า กรมป่าไม้
-ส่วนป่าบันไดม้า กรมป่าไม้	-หน่วยป้องกันรักษาป่า นครราชสีมา 1
-โครงการพัฒนาลุ่มน้ำลำตะคอง	-ศูนย์พัฒนาที่ดินปากช่อง
-ศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติ ปากช่อง	-ศูนย์ฝึกนิสิตเกษตรปากช่อง
ม.เกษตรศาสตร์
-แผนกเสบียงสัตว์ที่ 1 กรมการสัตว์ทหารบก	-แผนกเสบียงสัตว์ที่ 3 กรมการ
สัตว์ทหารบก
-ศูนย์การสุนัขทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด	-ค่ายฝึกการรบพิเศษปากช่อง(หนองตะกู่)
-แผนกที่ 5 กองคลังแสง กรมสรรพาวุธทหารบก	-ศูนย์ควบคุมและรายงานข่าวเขาเขียว(ศตร.)
-สถานีถ่ายทอดโทรทัศน์ช่อง 5 (ททบ. 5)	-สถานีถ่ายทอดโทรทัศน์ช่อง 3
-สถานีถ่ายทอดโทรทัศน์ช่อง 7	-สถานีถ่ายทอดโทรทัศน์ช่อง 9
-สถานีทดลองและส่งเสริมครึ่งกลางดง	-สวนสักกลางดง
-การขนส่งปากช่อง กระทรวงคมนาคม	-สถานี รสพ.ปากช่อง

ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มีหน้าที่ฝึกอบรม ให้ความรู้ด้านการเกษตรและเทคโนโลยีการเกษตร รวมถึงงานวิจัยเกี่ยวกับพืชและสัตว์ หน่วยงานหรือหน่วยทหารที่สังกัดกระทรวงกลาโหมที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตอาหารสัตว์ป้อนหน่วยงานทหารและหน่วยงานฝึกสัตว์ที่ใช้ในการทหาร หน่วยงานราชการมีทั้งที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ชุมชนเมือง พื้นที่ต่อเนื่องกับเมืองและกระจายอยู่ในตำบลต่างๆ หน่วยงานเหล่านี้มีข้าราชการและลูกจ้างจำนวนมากที่ต้องเข้ามาใช้บริการต่างๆ ในชุมชนเมืองปากช่อง

เศรษฐกิจที่สำคัญคือ ด้านเกษตรกรรมทั้งปศุสัตว์ พืชไร่ ผลไม้ ด้านอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร อุตสาหกรรมถลุงแร่และไม้หินที่กำลังมีแนวการพัฒนาที่ดี ด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ จึงทำให้ปัจจัยที่ทำให้ อ.ปากช่องมีศักยภาพการพัฒนาสูงได้แก่ สภาพภูมิประเทศที่มีความเหมาะสมต่อการเกษตรและการท่องเที่ยว มีแหล่งวัตถุดิบทางการผลิตและอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจึงมีโอกาสการพัฒนาอุตสาหกรรม

อ.ปากช่องที่มีการเติบโต การขยายตัวทั้งด้านประชากรและเศรษฐกิจจึงมีโอกาที่ดีในการพัฒนา อ.ปากช่องจึงต้องการศูนย์กลางที่สามารถให้บริการเพื่อรองรับความเจริญเติบโต ขณะเดียวกันชุมชนเมืองปากช่องซึ่งเป็นชุมชนศูนย์กลางของอำเภอ ก็ต้องมีการพัฒนาเพื่อสำหรับการตอบรับและสอดคล้องกับการเติบโตของพื้นที่ชนบทรอบนอก

กล่าวโดยสรุป ชุมชนเมืองปากช่องเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นจากความได้เปรียบเชิงที่ตั้งในการเป็นเมืองหน้าด่านสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมาขยายตัวเมืองออกมาตามเส้นทางคมนาคมคือทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อมีการตัดถนนมิตรภาพผ่านชุมชนเมืองปากช่องชุมชนก็หันมาขยายตัวตามถนนมิตรภาพ ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีผู้สัญจรต้องผ่านเข้า-ออกภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวนมากทำให้ปริมาณการจราจรบนถนนมิตรภาพช่วงในเมืองมีความหนาแน่นสูง แต่พอมีการสร้างถนนมิตรภาพสายเลี่ยงเมืองก็ทำให้ปริมาณการจราจรและจำนวนผู้สัญจรผ่านเมืองลดลง

ด้านประชากรนั้นความหนาแน่นของพื้นที่ในเมืองลดลงจากเดิม เพราะที่ชุมชนเมืองปากช่องมีการเติบโตของสถานประกอบการด้านพาณิชยกรรมโดยเฉพาะย่านกลางเมืองที่เป็นย่านการค้าหลัก ทำให้ที่อยู่อาศัยถูกแทนที่ด้วยอาคารร้านค้าบริการ ดังนั้นประชากรจึงมีการขยายตัวเพิ่มในพื้นที่ที่อยู่เชื่อมต่อกับชุมชนเมืองคือ ตำบลหนองสาหร่ายและ ตำบลชนงพระ เนื่องจากเป็นพื้นที่ไม่ห่างจากตัวเมืองสามารถเชื่อมโยงและเข้ามาใช้บริการจากโครงข่ายบริการพื้นฐานต่างๆของเมืองได้สะดวก แสดงให้เห็นว่าประชากรเมืองเริ่มกระจายตัวออกไปอยู่ในพื้นที่รอบนอกหรือชานเมืองที่มีเส้นทางคมนาคมหลักผ่าน ปัจจุบันเมืองจึงมีการขยายตัวตามเส้นทางคมนาคมหลักของเมือง

การเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนเมืองปากช่องซึ่งได้จากการเพิ่มขึ้นของรายได้ของท้องถิ่น ซึ่งการจัดเก็บภาษีอากรจากสถานประกอบการและธุรกิจต่างๆมีสัดส่วนสูงกว่ารายได้ด้านอื่นของท้องถิ่น การขยายตัวของพื้นที่เมืองในแนวราบทั้งสถานประกอบการการค้าบริการ คลังสินค้า และถนน ซอยเพื่อรองรับการเติบโตของพื้นที่เมือง นอกจากนั้นการเพิ่มของการค้าบริการก็เพื่อขยายการให้บริการการซื้อขายแก่ประชากรและเศรษฐกิจของ อำเภอปากช่องที่เติบโตขึ้น ขณะที่อุตสาหกรรมการผลิตมีการใช้พื้นที่ลดลงอันเนื่องมาจากสภาวะเศรษฐกิจและข้อจำกัดของพื้นที่เมือง